

Značaj usluga u vanjskotrgovinskoj razmjeni odabranih zemalja

Buršić, Larisa

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:005483>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-23**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

LARISA BURŠIĆ

**ZNAČAJ USLUGA U VANJSKOTRGOVINSKOJ RAZMJENI ODABRANIH
ZEMALJA**

Završni rad

Pula, 2020.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

LARISA BURŠIĆ

**ZNAČAJ USLUGA U VANJSKOTRGOVINSKOJ RAZMJENI ODABRANIH
ZEMALJA**

Završni rad

JMBAG: 0303072609, redovita studentica

Studijski smjer: Financijski management

Predmet: Međunarodna ekonomija

Znanstveno područje: društvene znanosti

Znanstveno polje: ekonomija

Znanstvena grana: međunarodna ekonomija

Mentorica: prof. dr. sc. Ines Kersan - Škabić

Pula, rujan 2020.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Larisa Buršić, kandidat za prvostupnika poslovne ekonomije, smjera Financijski management, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to prikazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

Sadržaj

SADRŽAJ	4
1. UVOD	5
2. POJAM USLUGA I VAŽNOST USLUGA U VANJSKOJ TRGOVINI	6
2.1. OBILJEŽJA I KLASIFIKACIJA USLUGA	6
2.1.1. <i>Klasifikacija usluga prema Svjetskoj Trgovinskoj Organizaciji</i>	6
2.1.2. <i>Klasifikacija usluga prema odnosu pružatelja s korisnikom</i>	9
2.2. USLUGE U VANJSKOJ TRGOVINI	10
2.2.1. <i>Neopipljivost</i>	10
2.2.2. <i>Nedjeljivost</i>	10
2.2.3. <i>Promjenjivost</i>	10
2.2.4. <i>Prolaznost</i>	11
2.2.5. <i>Odsutnost vlasništva</i>	11
2.3. SPORAZUMI O TRGOVINI USLUGAMA	11
2.3.1. <i>Opći sporazum o trgovini uslugama (GATS)</i>	11
2.3.2. <i>Sporazum o trgovini uslugama (TiSA)</i>	12
2.4. VANJSKA TRGOVINA USLUGAMA NA GLOBALNOJ RAZINI	13
2.4.1. <i>Kretanje izvoza i uvoza usluga od 2009. do 2019. godine na globalnoj razini</i>	14
3. USLUGE U MEĐUNARODNOJ RAZMJENI ODABRANIH ZEMALJA	19
3.1. ANALIZA VANJSKE TRGOVINE USLUGAMA IRSKE	19
3.1.1. <i>Analiza izvoza i uvoza usluga Irske u razdoblju od 2009. do 2019. godine</i>	21
3.1.2. <i>Uvoz i izvoz Irske po vrstama usluga od 2009. do 2019. godine</i>	23
3.2. ANALIZA VANJSKE TRGOVINE USLUGAMA KINE	30
3.2.1. <i>ANALIZA IZVOZA I UVOZA USLUGA U 2009., 2014. I 2019. GODINI</i>	30
3.2.2. <i>Uvoz i izvoz Kine po vrstama usluga od 2009. do 2019. godine</i>	33
3.3. ANALIZA VANJSKE TRGOVINE USLUGAMA HRVATSKE	40
3.3.1. <i>ANALIZA IZVOZA I UVOZA USLUGA HRVATSKE OD 2009. DO 2019. GODINE</i>	41
3.3.2. <i>Ukupan izvoz i uvoz Hrvatske po vrstama usluga od 2009. do 2019. godine u tisućama eura</i>	43
4. ZAKLJUČAK	50
LITERATURA	51
SAŽETAK	53
SUMMARY	54
POPIS GRAFIKONA I TABLICA	55
POPIS GRAFIKONA:	55
POPIS TABLICA:	56

1. Uvod

Kako se tehnologija sve više razvija iz dana u dan, tako raste udio usluga u svjetskoj trgovini te one dobivaju na svome značenju jer su postale neophodne u globalnoj trgovini. Trgovina uslugama potiče i potaknut će razvoj mnogih država te i onih siromašnih koje su dobile mogućnost komunikacije s gospodarstvima drugih država. Navedeno je više definicija usluga, a najčešća je ona iz Zakona o uslugama, koji kaže da je «usluga samostalna gospodarska djelatnost koja se uobičajeno obavlja za naknadu, ukoliko nije obuhvaćena pravnim propisima vezanim uz slobodu kretanja roba, kapitala i osoba». Postoje dva sporazuma o trgovini uslugama. Riječ je o Općem sporazumu o trgovini uslugama (*General Agreement on Trade in Services*) i Sporazumu o trgovini uslugama (*Trade in Services Agreement*).

Tema ovog rada je značaj usluga u vanjskotrgovinskoj razmjeni odabranih zemalja – Irske, Kine i Hrvatske. U izvozu usluga svaka od država u izvozu drugačije usluge, što je i razlog odabira navedenih zemalja. Cilj rada je prikazati osnovnu klasifikaciju usluga, njihova obilježja te njihov značaj u svjetskoj trgovini kao i u trgovini odabranih zemalja. Rad se sastoji od četiri poglavlja. U drugom poglavlju pojmovno se definiraju usluge i prikazuje se njihova klasifikacija. Objašnjena su dva sporazuma o trgovini uslugama, kao i vanjska trgovina uslugama na globalnoj razini. Provedena je statistička analiza izvoza i uvoza usluga na globalnoj razini od 2009. do 2019. godine.

U trećem dijelu prikazana je analiza vanjske trgovine svake od zemalja kroz desetogodišnje razdoblje, od 2009. do 2019. godine. Također, pomoću grafikona i tablica je analiziran njihov uvoz i izvoz usluga, zastupljenost vrsta usluga u uvozu i izvozu svake države te statistički podatci uvoza i izvoza pet najznačajnijih vrsta usluga za svaku zemlju.

U četvrtom poglavlju navode se zaključna razmatranja o značajnosti usluga. U radu su korištene metode klasifikacije, metode analize, metode komparacije te statistička metoda.

2. Pojam usluga i važnost usluga u vanjskoj trgovini

Kad se spominju usluge, može se reći da postoji više definicija usluga.

Jedna od njih dolazi iz Zakona o uslugama: «Usluga je svaka samostalna gospodarska djelatnost koja se uobičajeno obavlja za naknadu, ukoliko nije obuhvaćena pravnim propisima vezanim uz slobodu kretanja roba, kapitala i osoba».¹

American Marketing Association kaže za definiciju usluga sljedeće: «aktivnosti, koristi ili zadovoljstva koja se nude na prodaju ili se pružaju vezano uz prodaju dobara».²

Kotler i Armstrong za definiciju usluga kažu: «bilo koja aktivnost koju jedna stranka nudi drugoj i koja je u osnovi neopipljiva i ne rezultira vlasništvom nad nečim. Njezina proizvodnja može, ali i ne mora biti vezana za kakav fizički predmet».³

2.1. Obilježja i klasifikacija usluga

Radi se o dvjema skupinama klasifikacija usluga, klasifikaciji usluga prema Svjetskoj Trgovinskoj Organizaciji (*World Trade Organization*) i klasifikaciji usluga prema odnosu pružatelja s korisnikom.

2.1.1. Klasifikacija usluga prema Svjetskoj Trgovinskoj Organizaciji

Prema WTO-u, uslužni sektor se sastoji od 12 vrsta usluga:

- a) poslovne usluge,
- b) komunikacijske usluge,
- c) usluge građevinarstva,
- d) distribucijske usluge,
- e) usluge obrazovanja,

¹ NN 80/11, Zakon o uslugama, www.zakon.hr (pristupljeno 24.07.2020.)

² American Marketing Association, www.ama.org (pristupljeno 24.07.2020.)

³ American Marketing Association, www.ama.org (pristupljeno 24.07.2020.)

- f) energetske usluge,
- g) usluge očuvanja okolišta,
- h) financijske usluge,
- i) zdravstvene i socijalne usluge,
- j) rekreacijske, kulturne i sportske usluge,
- k) turističke usluge,
- l) transportne usluge i
- m) ostale usluge.⁴

Prva vrsta usluga, poslovne usluge, čine: profesionalne usluge (pravne usluge, računovodstvene usluge, porezne usluge, veterinarske usluge, arhitektonske i inženjerske usluge, medicinske te stomatološke usluge), računalne i srodne usluge (konzultantske usluge, implementacija softverskih usluga, usluge obrade podataka te bazne usluge), usluga istraživanja i razvoja (usluge istraživanja i razvoja na području prirodnih znanosti, na području društvenih i humanističkih znanosti te interdisciplinarnih usluga istraživanja i razvoja), usluge u poslovanju nekretninama (uključivanje vlastitih ili zakupljenih nekretnina, uz naplatu ili na osnovi ugovora), usluge leasinga/usluge iznajmljivanja (usluge koje se odnose na brodove, zrakoplove, ostala transportna sredstva te usluge koje se odnose na strojeve i opremu), ostale poslovne usluge (usluge oglašavanja, usluge u vezi poljoprivrede, lova i šumarstva, usluge istraživanja tržišta, usluge pakiranja, fotografske usluge, usluge tiska i izdavaštva, usluge čišćenja zgrada, usluge u vezi s ribolovom te usluge u vezi s rudarstvom).

Druga vrsta usluga su komunikacijske usluge, koje sadržavaju: poštanske usluge, kurirske usluge, telekomunikacijske usluge (telefonske usluge, usluge prijenosa podataka s paketnim prespajanjem, usluge telexa, telegrama, faxes, govorne pošte, elektroničke pošte, usluge on-line baze informacija i dohvata podataka), audiovizualne usluge (usluge produkcije i distribucije filmova i videokaseta, usluge projekcije filmova, usluge radija i televizije, usluge snimanja zvuka), ostale komunikacijske usluge.

⁴ Services sectoral classification list, World Trade Organization, www.wto.org (pristupljeno 24.07.2020.)

Treća vrsta usluga, građevinske usluge, sastoje se od usluga općih građevinskih radova na zgradama, općih građevinskih radova na niskogradnji, ugradbenih i montažnih radova, usluga završnih radova te ostalih konstrukcijskih usluga.

Četvrta vrsta usluga, usluge distribucije su: usluge komisijskih agenata, usluge veleprodaje, franšizinga i ostalih distribucijskih usluga.

Peta vrsta, obrazovne usluge čine usluge osnovnoškolskog obrazovanja, srednjoškolskog obrazovanja, visokoškolskog obrazovanja, usluga obrazovanja odraslih i ostale obrazovne usluge.

Sljedeća vrsta su energetske usluge, a to su: usluge opskrbe nafte i plina, istraživačke usluge, usluge u vezi s rudarstvom, usluge tehničke analize i ispitivanja, naplate cestarine rafinerijskih usluga i ostale energetske usluge.

Sedma po redu vrsta, usluge očuvanja okoliša podrazumijevaju usluge otpadnih voda i kanalizacije, usluge zbrinjavanja otpada, sanitarne i slične usluge, ostale usluge očuvanja okoliša.

Nadalje, financijske usluge su usluge osiguranja (životno i zdravstveno osiguranje, osiguranje u nesreći, usluge reosiguranja, ostale usluge vezane uz osiguranje), bankarske usluge (usluge primanja depozita i drugih povratnih sredstava od javnosti, usluge kreditiranja, usluge financijskog leasinga, usluge platnog prometa, usluge garancija, usluge trgovanja za vlastiti račun ili za račun klijenta, usluge rješavanja problema oko vrijednosnih papira, usluge novčanog posredovanja, usluge upravljanja fondovima, usluge namirivanja financijske imovine, savjetodavne i druge pomoćne financijske usluge, prijenos financijskih informacija) te ostale financijske usluge.

Kao devetu vrstu usluga, navode se zdravstvene i socijalne usluge koje sadrže: bolničke usluge, ostale zdravstvene usluge vezane uz ljude, socijalne usluge, ostale zdravstvene i socijalne usluge.

Turističke usluge sastoje se od ugostiteljskih usluga (usluge hotela i restorana), usluge turističkih agencija i turoperatora, usluge turističkih vodiča, ostale turističke usluge.

U sljedeću vrstu usluga spadaju rekreacijske, kulturne i sportske usluge, koje se sastoje od zabavnih usluga (usluge kazališta, usluge cirkusanata, usluge žive

glazbe), usluga novinskih agencija, usluga knjižnica i muzeja, usluga sporta, ostalih usluga rekreacije, kulture i sporta.

Dvanaesta vrsta usluga su usluge transporta, koje objedinjavaju usluge u pomorskom prometu (usluge putničkog prijevoza, usluge prijevoza tereta, usluge iznajmljivanja plovila s posadom, usluge održavanja i popravka plovila, usluge nošenja tereta, usluge potpore u pomorskom prometu), usluge unutarnjeg prometa (putnički prijevoz, prijevoz tereta, iznajmljivanje plovila s posadom, održavanje i popravak plovila, nošenje tereta, potpora u unutarnjem plovnom prometu), usluge zračnog prometa (prijevoz putnika, teretni prijevoz, iznajmljivanje zrakoplova s posadom, održavanje i popravak zrakoplova, potpora u zračnom prometu), usluge željezničkog prometa (putnički prijevoz, prijevoz tereta, guranje i vuča tereta, održavanje vlakova i ostalih željezničkih prijevoznih sredstava, potpora u željezničkom prometu), usluge cestovnog prometa (prijevoz putnika, prijevoz tereta, najam cestovnih vozila, održavanje i popravak cestovnih vozila i opreme, potporne usluge u cestovnom prometu), usluge cjevovodnog prometa (prijevoz goriva, prijevoz ostale robe), usluge vezane uz sve vrste prometa (agencijske usluge, usluge skladištenja i skladišne usluge, usluge rukovođenja prijevoza tereta) te ostale transportne usluge.⁵

2.1.2. Klasifikacija usluga prema odnosu pružatelja s korisnikom

Postoji više kategorija usluga: «vrsta tržišta, stupanj radne intenzivnosti, stupanj kontakta s korisnikom, klasifikacija pružatelja usluge te cilj subjekta koji pruža uslugu».

Kategorija vrsta tržišta se odnosi na individualne i poslovne korisnike, dakle radi se o vrsti usluga kao što su popravci, pravni savjeti i dr.

Stupanj radne intenzivnosti usluga se dijeli na radno intenzivne i kapitalno intenzivne usluge. Primjer radno intenzivne su kozmetičarske usluge, a kapitalno intenzivne telekomunikacije.

⁵ Services sectoral classification list, World Trade Organization, www.wto.org (pristupljeno 24.07.2020.)

Kategorija stupnja kontakta s korisnikom određuje je li on visok ili nizak, odnosno visok stupanj može biti u zdravstvenim ustanovama, a nizak u poštanskim uslugama.

Klasifikacija pružatelja usluge koji pruža uslugu može biti profesionalna, koja uključuje računovodstvene usluge te neprofesionalna, kao što su usluge kemijskog čišćenja.

Kategorija cilj subjekta koji pruža uslugu, dijeli se na profitni i neprofitni cilj. Profitni je onaj kod pružanja financijskih usluga, a neprofitni cilj kod usluga obrazovanja.⁶

2.2. Usluge u vanjskoj trgovini

Najvažnija obilježja usluga jesu: neopipljivost, nedjeljivost, promjenjivost, prolaznost i odsutnost vlasništva.

2.2.1. Neopipljivost

Usluga fizički ne može biti posjedovana, nego korištena. Ona ne može biti viđena, dotaknuta i isprobana prije korištenja.

Postoje vidljivi elementi koji sudjeluju u postupku pružanja usluge. Radi se o opremi koja se koristi za pružanje usluge, materijal koji se daje korisniku, izgled i ponašanje zaposlenih, interijer i eksterijer i drugi.⁷

2.2.2. Nedjeljivost

Pod ovim obilježjem se podrazumijeva da se pružanje i korištenje usluge ne može odijeliti jedno od drugoga, već se obavlja u isto vrijeme. Korisnik usluge sudjeluje u njenom pružanju i može vidjeti sve što se obavlja u njenom pružanju.⁸

2.2.3. Promjenjivost

Promjenjivost usluge znači da se može za pružanje usluge odrediti tko, gdje i kada obavljati. Također, usluga je ovisna o tome tko je koristi. Korisnik može iz razgovora s drugim bivšim korisnicima te usluge odlučiti gdje će je iskoristiti.

⁶ Đ. Došen, *Osnove marketinga usluga*, Zagreb, Mikrorad, 2002., str. 21

⁷ Đ. Ozretić Došen, *Osnove marketinga usluga*, Zagreb, Mikrorad d.o.o., 2010., str.31

⁸ *loc.cit.*

Ponašanje korisnika je također pretpostavka koja utječe na obilježje promjenjivosti, iz razloga što se iskustva korisnika o korištenju određene usluge mogu razlikovati između jednoga i drugoga.⁹

2.2.4. Prolaznost

Za uslugu se veže prolaznost iz razloga što ne može biti pohranjena i upotrijebljena u drugom budućem vremenu. Ponuda usluge je vezana za točno određeno vrijeme te se neiskorištena usluga ne može uskladištiti za budućnost.¹⁰

2.2.5. Odsutnost vlasništva

Kupovinom usluge korisnik stječe pravo da je koristi do određenog roka. S time, obilježje neopipljivosti i prolaznosti ovdje dobiva na svome značenju. Također, pružanje usluge ne znači da se ono završilo ako se prenese vlasništvo prodavatelja na vlasništvo kupca.¹¹

2.3. Sporazumi o trgovini uslugama

U ovom poglavlju objašnjena su dva najznačajnija i najpoznatija sporazuma o trgovini uslugama, Sporazum o trgovini uslugama i Opći sporazum o trgovini uslugama.

2.3.1. Opći sporazum o trgovini uslugama (GATS)

Opći sporazum o trgovini uslugama (*General Agreement on Trade in Services, GATS*) je opći sporazum o trgovini uslugama, potpisan u Urugvajskoj rundi pregovora 1995. godine.

Ciljevi ovog sporazuma su jednakost svih zemalja članica, stvaranje transparentnog sustava međunarodne trgovine uslugama, povećanje gospodarske aktivnosti te poticanje trgovine i razvoja liberalizacije.

⁹ *loc.cit.*

¹⁰ *loc.cit.*

¹¹ *loc.cit.*

Transparentnost sustava međunarodne trgovine usluga podrazumijeva da svaka vlada mora objaviti sve važne zakone i propise.

«Primjenjuje se na sve usluge u svim sektorima osim usluga javnih tijela. Sporazumom su definirane četiri metode pružanja usluga.

Prvi način pokriva usluge jedne zemlje ponuđene drugoj zemlji (npr. usluge pozivnih centara), drugi način obuhvaća potrošače ili poduzeća koja pružaju usluge u drugim zemljama (npr. međunarodni turizam), treći način se odnosi na situaciju kada inozemna kompanija otvara svoju podružnicu u drugoj zemlji s ciljem pružanja usluga u drugoj zemlji (npr. bankarske podružnice) i posljednji način se odnosi na pojedince, koji putuju iz svoje zemlje u druge zemlje, nudeći usluge na području druge zemlje (npr. konzultanti koji u inozemstvu nude IT usluge).

Od svih navedenih načina drugi način je najviše liberaliziran jer zemlje ne ograničavaju putovanja ljudi.»¹²

Temeljno načelo sporazuma je načelo najpovlaštenije nacije, što podrazumijeva da zemlja članica prema tvrtkama druge zemlje članice ne smije postupat manje povoljno nego prema vlastitima ili onima bilo koje druge zemlje.

Sve zemlje članice Svjetske Trgovinske Organizacije su i članice GATS-a.

2.3.2. Sporazum o trgovini uslugama (TiSA)

Sporazum o trgovini uslugama (Trade in Services Agreement) se temelji na Općem sporazumu o trgovini uslugama. Značajke koje povezuju ova dva sporazuma su opseg, definicije, pristup tržištu, nacionalni tretman i izuzeća.

Radi se o pregovorima 23 članice Svjetske Trgovinske Organizacije (WTO-a). Sudjeluju Australija, Kanada, Čile, Kineski Taipei, Kolumbija, Kostarika, EU, Hong Kong, Island, Izrael, Japan, Koreja, Lihtenštajn, Mauricijus, Meksiko, Novi Zeland, Norveška, Pakistan, Panama, Švicarska, Peru, Turska i SAD.

TiSA ima za cilj otvaranje tržišta i poboljšanje pravila u područjima kao što su licenciranje, financijske usluge, telekomunikacije, e-trgovina, pomorski prijevoz i

¹² I. Kersan-Škabić, *Suvremeni trendovi u međunarodnoj ekonomiji*, Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet ekonomije i turizma «Dr. Mijo Mirković», 2017., str 51-52

stručnjaci koji se privremeno presele u inozemstvo radi pružanja usluga.¹³ Također, TiSA je otvorena za sve članice WTO-a koje žele liberalizirati trgovinu.

Pregovori o Sporazumu o trgovini su službeno počeli u ožujku 2013. godine, a sudionici su dogovorili osnovni tekst u rujnu 2013. godine. Do kraja 2013. već je bilo poznato koje će tržište otvoriti, a koje proširiti svaka zemlja.

Ženeva je rezervirana za sastanke, a vode ih EU, Australija i SAD te se odluke donose konsenzusom. U ime EU pregovara Europska komisija. O stanju pregovora sudionice TiSE informiraju ostale zemlje članice Svjetske Trgovinske Organizacije.

Do 2016. godine je održano 21 pregovor, no dosad su svi pregovori na čekanju i nije formalno utvrđen rok za završetak pregovora.¹⁴

2.4. Vanjska trgovina uslugama na globalnoj razini

«Vanjska trgovina je ekonomska djelatnost koja obuhvaća razmjenu roba i usluga s inozemstvom, odnosno između dviju ili više država».¹⁵

Gospodarstvo svake države je dio nekog odnosa i nemoguće je da se ijedno gospodarstvo razvija samostalno, zatvoreno i izolirano od drugih država. Zahvaljujući brzim napretcima tehnologije i dostignućima u polju znanosti, nužna je optimizacija proizvodnje, kao i potreba za širim korištenjem tehničkih inovacija.

Ako se zemlja želi razviti mora razvijati ekonomske odnose s drugima radi izvoza viška usluga, zbog prihvaćanja i edukacije o novim tehnološkim inovacijama, zbog udovoljavanja potreba tržišta, itd. Stoga, usluge su prisutne u svakodnevnom poslovanju, a svaka država ih želi pružiti i naplatiti najbolje što može.

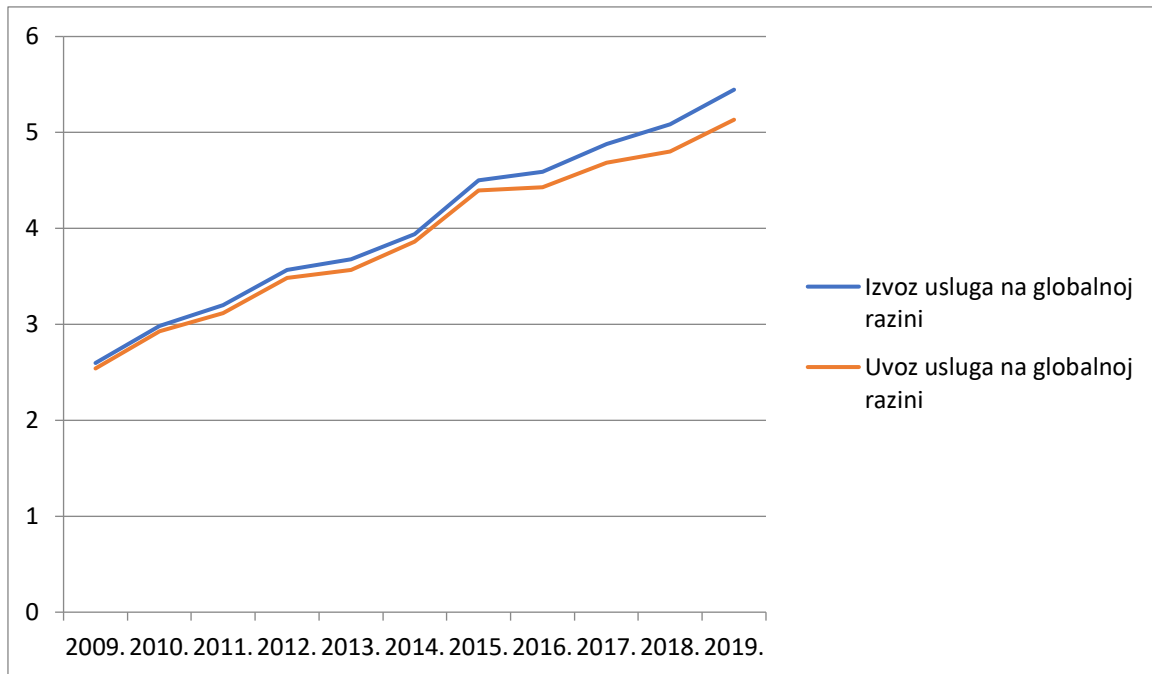
¹³ Trade in Services Agreement, European Commission, <https://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/tisa/> (pristupljeno 27.08.2020.)

¹⁴ Trade in Services Agreement, European Commission, <https://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/tisa/> (pristupljeno 17.09.2020.)

¹⁵ Hrvatska enciklopedija, <http://www.enciklopedija.hr/> (pristupljeno 12.09.2020.)

2.4.1. Kretanje izvoza i uvoza usluga od 2009. do 2019. godine na globalnoj razini

Grafikon 1. Prikaz izvoza i uvoza usluga od 2009. do 2019. godine na globalnoj razini u bilijunima eura

Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, https://www.trademap.org/Service_SelService_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c1%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1

Iz prikaza na grafikonu se može vidjeti da je kroz razdoblje od 2009. do 2019. godine izvoz usluga na globalnoj razini veći nego uvoz usluga. Također, izvoz bilježi stalan rast od početka promatranog razdoblja, 2009. do kraja promatranog razdoblja 2019. godine. Dok kod uvoza postoje oscilacije u rastu i padu vrijednosti. Najveća vrijednost izvoza usluga je 2019. godine, 5,44 bilijuna eura i isto tako i kod uvoza usluga s manjom vrijednošću od 5,13 bilijuna eura.

Tablica 1. Ukupan uvoz najzastupljenijih usluga u svijetu od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

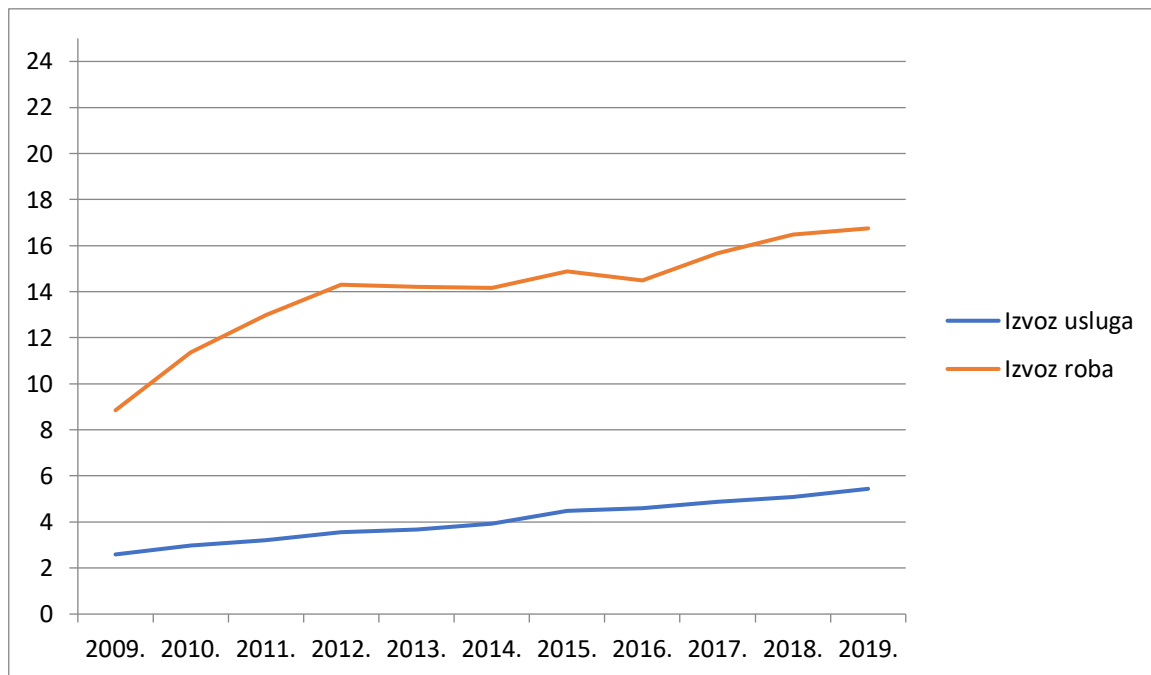
Godina	Vrsta usluge				
	poslovne usluge	usluge putovanja	usluge prijevoza	telekomunikacijske, računalne i informacijske usluge	financijske usluge
2009.	525,04	563,01	577,82	124,11	106,17
2010.	569,29	642,16	719,33	138,99	125,14
2011.	654,77	674,90	782,10	148,65	133,76
2012.	745,21	771,09	880,94	173,88	142,47
2013.	757,22	804,24	862,55	192,80	153,71
2014.	854,91	934,82	883,35	229,84	178,76
2015.	999,80	1.065,48	954,35	292,27	207,10
2016.	1.058,95	1.092,28	914,18	278,41	208,59
2017.	1.114,15	1.141,56	976,54	305,80	219,94
2018.	1.115,97	1.164,56	1.026,13	311,96	223,26
2019.	1.253,32	1.215,45	1.040,54	338,98	232,46

Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, https://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c1%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1

Ukupan uvoz svih vrsta usluga 2009. godine iznosi 2,54 bilijuna eura, a 2019. 5,13 bilijuna eura.¹⁶

¹⁶ Eurostat, <https://ec.europa.eu/eurostat/home> (pristupljeno 19.09.2020.)

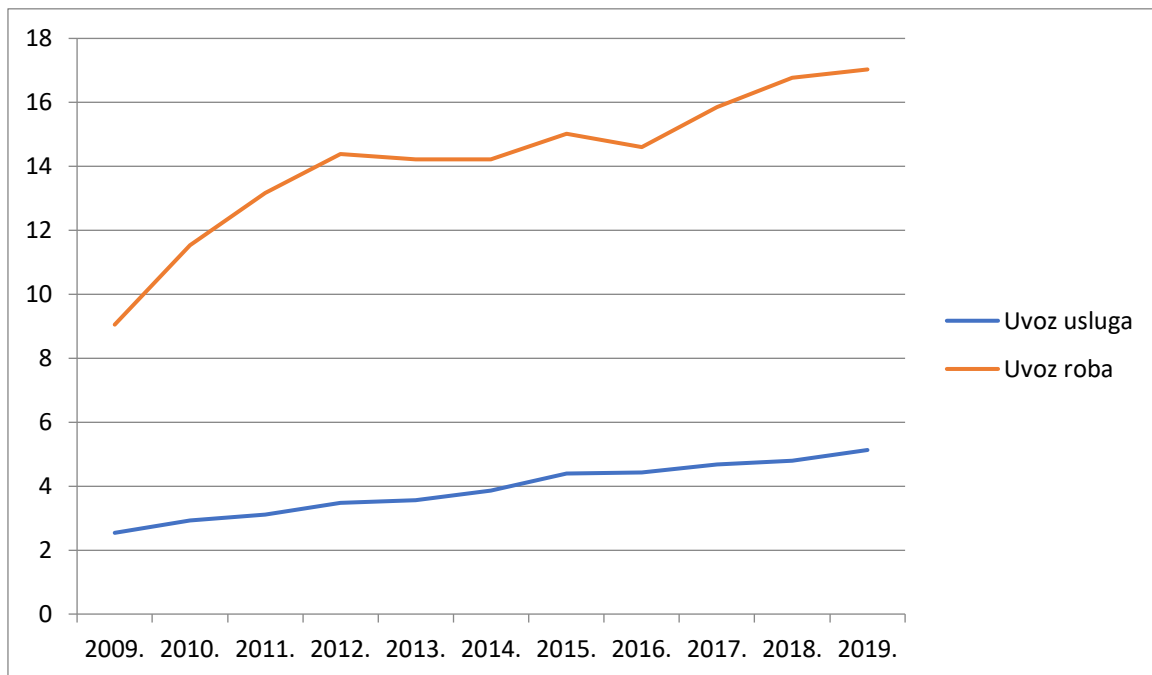
Grafikon 2. Izvoz roba i usluga od 2009. do 2019. godine u bilijunima eura

Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, https://www.trademap.org/Service_SelService_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c2%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1

Analizirajući izvoz roba i usluga kroz navedeno razdoblje, može se primijetiti kako je izvoz roba daleko veći nego izvoz usluga kroz svih deset godina. Najmanja zabilježena vrijednost izvoza roba je 2009. godine u vrijeme svjetske gospodarske krize, a najveća je 2019. godine. Izvoz usluga se od početka razdoblja svih godina kreće između 2,59 bilijuna eura do 5,44 bilijuna eura, a najveću vrijednost bilježi također 2019. godine kao i izvoz roba.

Grafikon 3. Uvoz roba i usluga od 2009. do 2019. godine u bilijunima eura

Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, https://www.trademap.org/Product_SelProduct_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c%7c%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1

U dosadašnjim prikazima izvoza i uvoza roba i usluga očito je kako je izvoz i uvoz roba na globalnoj razini puno zastupljeniji nego izvoz i uvoz usluga, što dokazuje i ovaj grafikon. Uvoz roba daleko više premašuje uvoz usluga u vrijednostima tako što u 2019. godini iznosi 17,03 bilijuna eura i to je tri puta više nego kod uvoza usluga u 2019. godini. Također, uvoz usluga ne raste konstantno kao ni uvoz roba već bilježe padove vrijednosti između godina.

3. Usluge u međunarodnoj razmjeni odabраних zemalja

U sljedećim poglavljima se analizira vanjska trgovina uslugama Irske, Kine i Hrvatske. Prikazani su statistički podaci izvoza i uvoza usluga, kao i analiza statističkih podataka najvažnijih usluga svake zemlje od 2009. do 2019. godine.

Navedene zemlje su odabrane iz razloga što svaka od njih prednjači u izvozu druge vrste usluge. Također, svaka zemlja ima drugačiji spektar vrsta usluga koje su najznačajnije u njenom izvozu. Kod Irske su to telekomunikacijske, računalne i informacijske usluge, kod Kine profesionalne i konzultantske usluge, a kod Hrvatske usluge putovanja.

3.1. Analiza vanjske trgovine uslugama Irske

U ovom poglavlju je prikazana struktura irskog gospodarstva, odnosno vanjska trgovina uslugama. Također, prikazani su statistički podaci za uvoz i izvoz usluga za razdoblje od deset godina, od 2009. do 2019. godine, kao i udio pojedinih usluga u uvozu i izvozu uslugama.

Irska je zemlja koja se može pohvaliti demografskim, obrazovnim i socijalnim okruženjem, kao i više nego povoljnim ekonomskim situacijama. U proteklih trideset godina doživila je zapanjujući razvoj, ali i krizu iz koje se pravim reformama izvukla. Investiralo se u razvoj ljudskog kapitala i modernizaciju infrastrukture. Posljedice Svjetske gospodarske krize je osjetila i Irska, pogotovo u padu cijena nekretnina i smanjenju njihove potražnje, a kasnije i u smanjenju privatne potrošnje građana.¹⁸

Na gospodarski razvoj utjecali su unutarnji čimbenici kao i čimbenici iz okruženja. Kao osnovni pokretači ekonomske ekspanzije navode se privlačnost inozemnih investicija, ulaganje u obrazovni sustav, unaprjeđenje kvalitete tržišta rada, protekcionizam domaćeg gospodarstva, visoka modernizacija proizvodnje i sektora industrije te drugi. Najveći udio BDP-a pripada uslugama, slijedi industrija pa

¹⁸ Stefan Gerlach: Ireland – from crisis to recovery, <https://www.bis.org/review/r130115a.pdf> (pristupljeno 19.09.2020.)

poljoprivreda.¹⁹ Stope poreza na dohodak su smanjene što je privuklo inozemne kompanije da počnu investirati u Irskoj. Nije privuklo samo inozemne investitore, već i domaće u otvaranju vlastitih tvrtki. Tim putem je došlo do gospodarskog rasta, smanjenja nezaposlenosti i povećanja realnih plaća radnika.

Zahvaljujući inozemnim izravnim investicijama, u Irsku su stigle nove tehnologije i znanja. Irska vrijednost bruto domaćeg proizvoda 2019. godine iznosila je 388,70 milijardi američkih dolara, a BDP per capita (bruto domaći proizvod po glavi stanovnika) iznosio je u 2019. godini 79703,40 američkih dolara.²⁰

Irski razvojni model ima i svoje slabosti, kao što su pretjerano oslanjanje na strana izravna ulaganja, nedovoljna potpora domaćem stanovništvu u pokretanju vlastitog poduzetništva, neriješena socijalna pitanja u makroekonomskim uvjetima u razdoblju velike javne potrošnje. Što se tiče stope inflacije, ona je u 2019. godini veća 0,45% nego u 2018. i iznosila je 0,94%, dok je stopa nezaposlenosti 2019. godine bila 4,93%.²¹

¹⁹ Slobodna Dalmacija, <https://slobodnadalmacija.hr/vijesti/svijet/ovako-su-se-irci-izvukli-iz-krize-niskim-porezima-privukli-investitore-pojacali-izvoz-i-srezali-broj-opcina-301853> (pristupljeno 19.09.2020.)

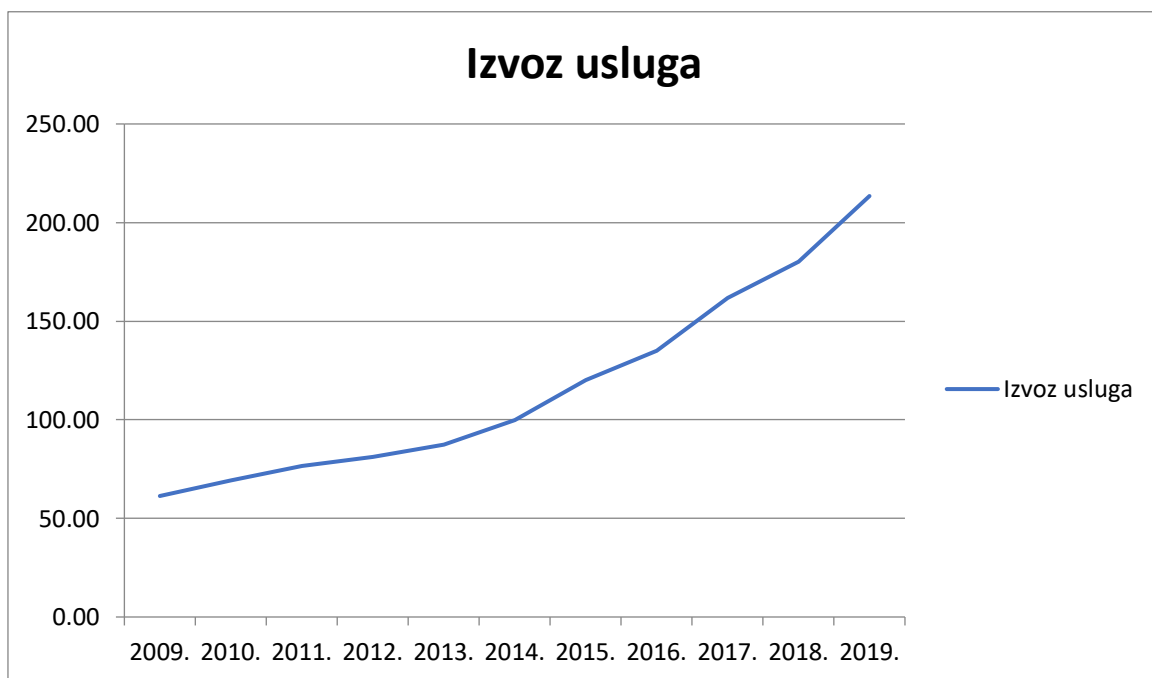
²⁰ Trading Economics, <https://tradingeconomics.com/> (pristupljeno 19.09.2020.)

²¹ Eurostat, <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tec00001&language=en> (pristupljeno 19.09.2020.)

3.1.1. Analiza izvoza i uvoza usluga Irske u razdoblju od 2009. do 2019. godine

Promatrano je razdoblje od 10 godina, počevši od 2009. godine do 2019. godine. Na prikazima se nalaze vrijednosti ukupnog izvoza i uvoza usluga Irske prikazani u tisućama eura.

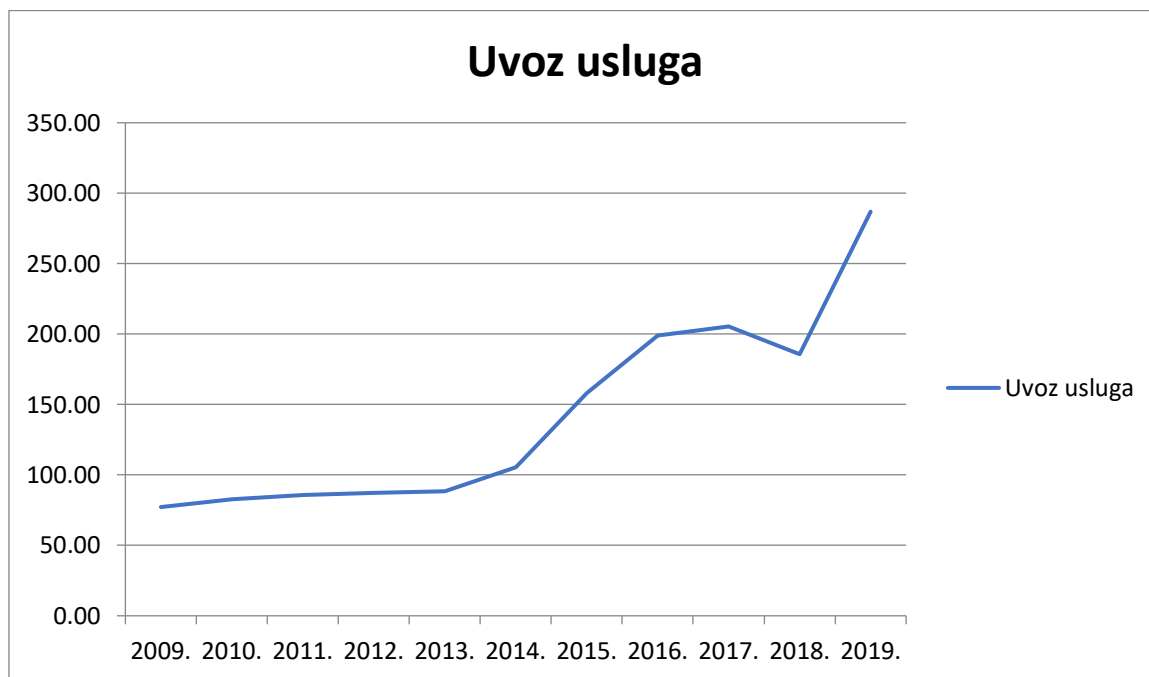
Grafikon 4. Ukupan izvoz usluga Irske od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, https://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c1%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1

Irski izvoz usluga od 2009. do 2019. konstantno raste i razlog tome je irski razvojni model kojim se ona uspješno oporavlja od krize. Najmanja vrijednost izvoza je bila 2009. godine, 61,3 milijarde eura, a najveća 213,45 milijarde eura 2019. godine. Globalna gospodarska kriza 2008. godine ostavila je traga, no Irska je kao država razvila učinkovit model oporavka.

Grafikon 5. Ukupan uvoz usluga Irske od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

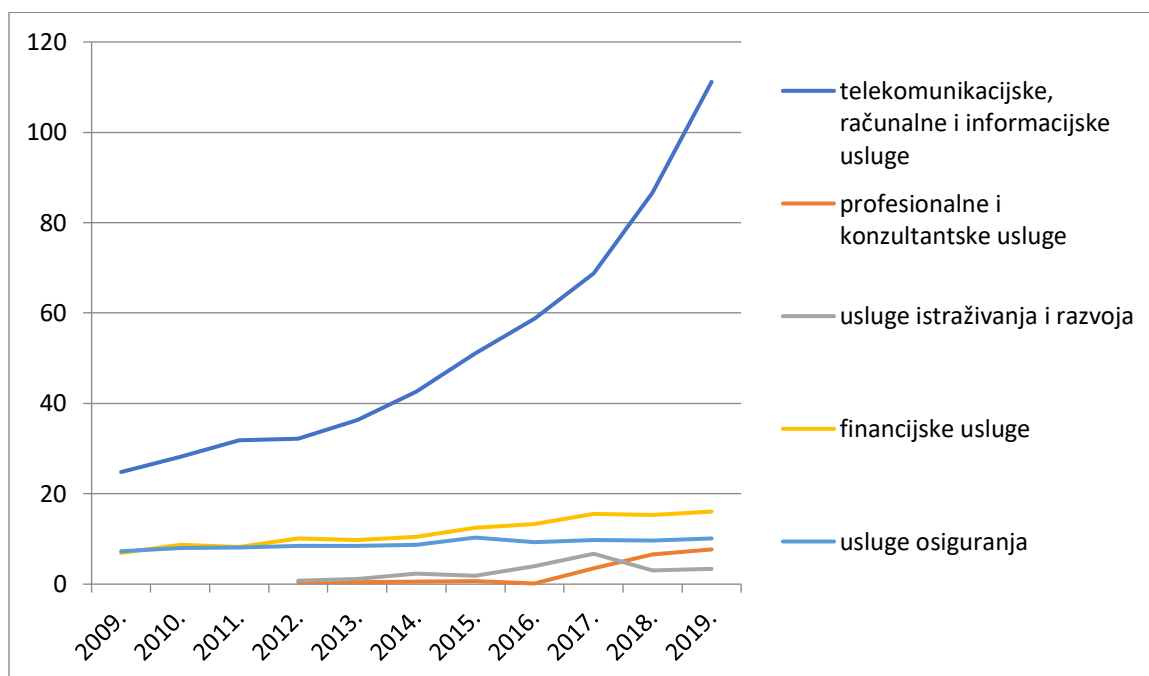
Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, https://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c1%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1

Ukupan uvoz usluga Irske vidljivo je rastao nakon svakog promatranog razdoblja. Rast od 2014. godine je uzrokovalo povećanje potreba za korištenje suvremenih tehnologija, poput mobilnih uređaja te financijskih usluga, konzultantskih i usluga osiguranja. 2019. godine bilježi se puno veći rast uvoza nego u protekla dva vremenska razdoblja, u vrijednosti od 286,8 milijarde eura.

3.1.2. Uvoz i izvoz Irske po vrstama usluga od 2009. do 2019. godine

U ovom poglavlju biti će prikazan i obrazložen izvoz i uvoz Irske za svaku vrstu usluga posebno u desetogodišnjem razdoblju od 2009. do 2019. godine.

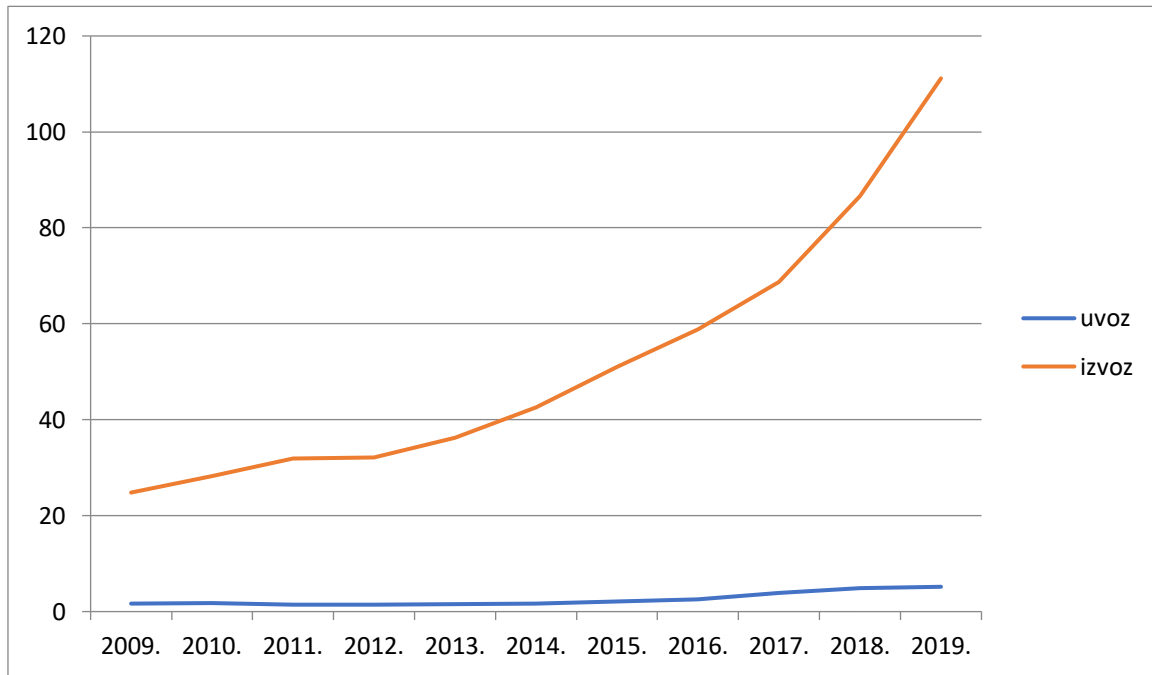
Grafikon 6. Izvoz Irske po vrstama usluga od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, [https://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c%7c%7c%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c1%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1](https://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c1%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1)

Irska najviše izvozi telekomunikacijske, računalne i informacijske usluge koje od 2009. godine do 2019. rapidno rastu, pogotovo nakon 2016. godine. Ostale navedene usluge su najzastupljenije nakon telekomunikacijskih, računalnih i informacijskih, ali s puno manjim izvoznim vrijednostima. Od njih, najveći rast bilježe financijske usluge, a najmanje izvoze profesionalne i konzultantske usluge.

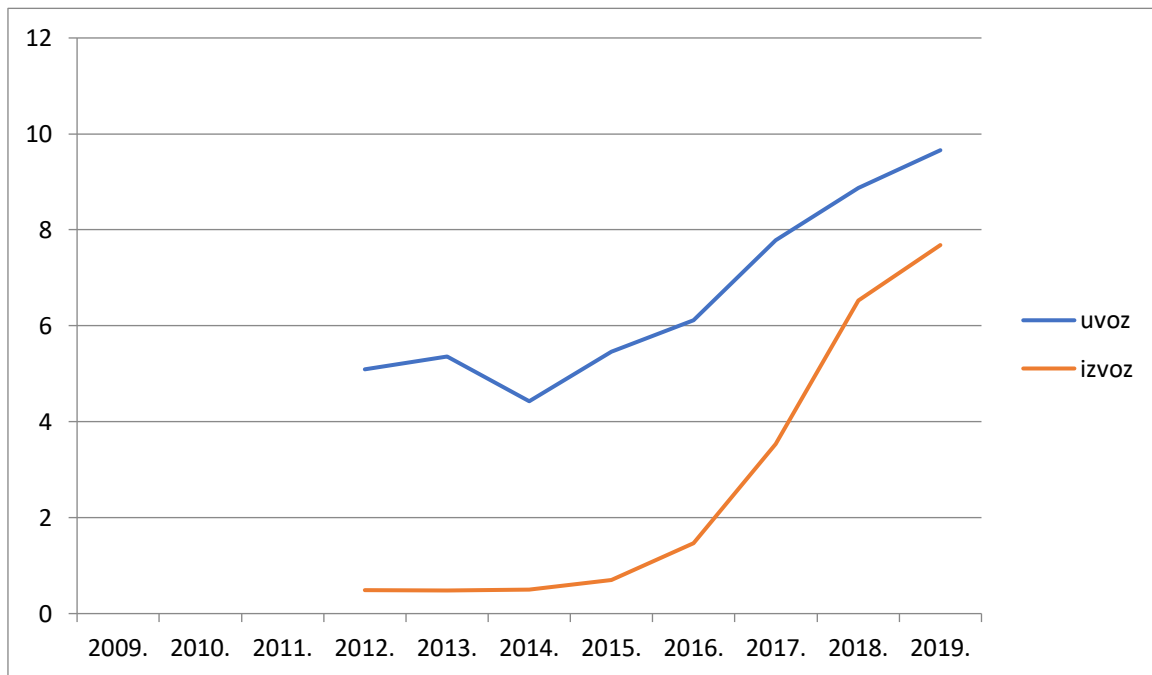
Grafikon 7. Uvoz i izvoz telekomunikacijskih, računalnih i informacijskih usluga Irske od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, https://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c1%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1

Ova vrsta usluga je najzastupljenija i najznačajnija za Irsku kao izvoznicu, zahvaljujući mnogim modernim visokim tehnologijama kojima Irska pridaje pozornosti. Uvoz se nije mnogo promijenio gledajući cijelo desetogodišnje razdoblje, odnosno uvijek se kreće između 1,4 milijarde i 5,17 milijarde eura. Kod izvoza to nije slučaj, on bilježi najveći rast nakon 2014. godine.

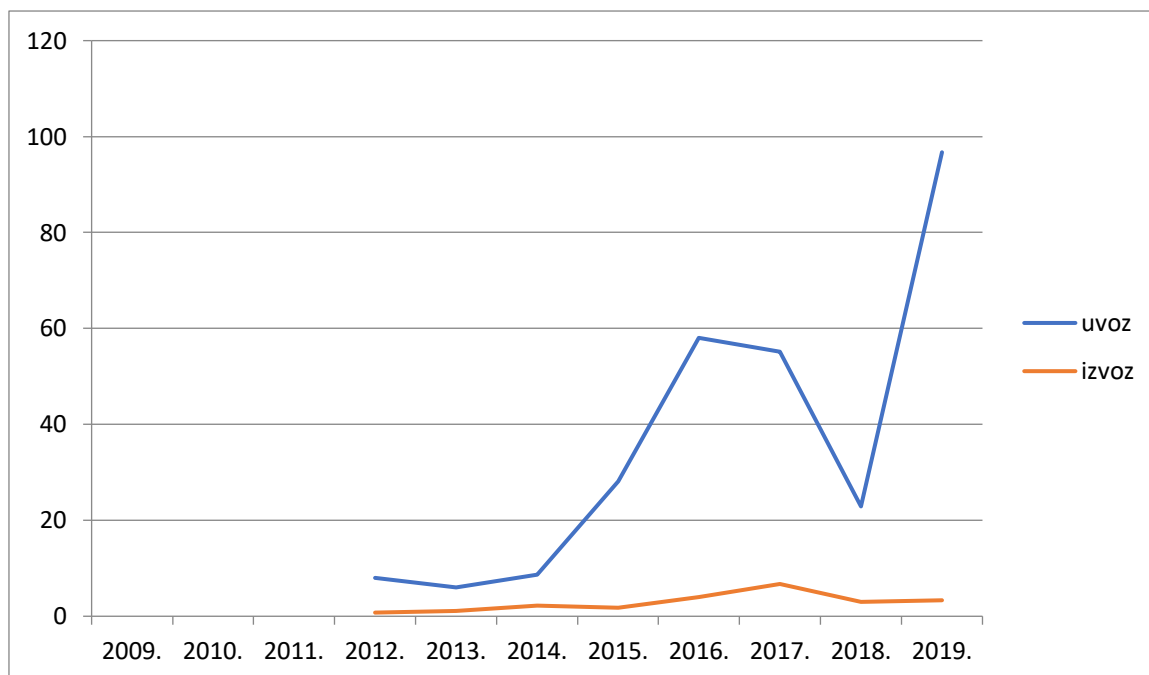
Grafikon 8. Uvoz i izvoz profesionalnih i konzultantskih usluga Irske od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, [https://www.trademap.org/Service_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c372%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c1%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1](https://www.trademap.org/Service_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c372%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c1%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1)

Kod ove vrste usluga, uvoz je veći nego sam izvoz, tj. od 2011. godine pa sve do 2019. piše veće vrijednosti, dok se izvoz kreće puno manjim vrijednostima, ali zato nakon 2015. godine počinje ubrzano rasti do 2017. godine kad mu pada vrijednost.

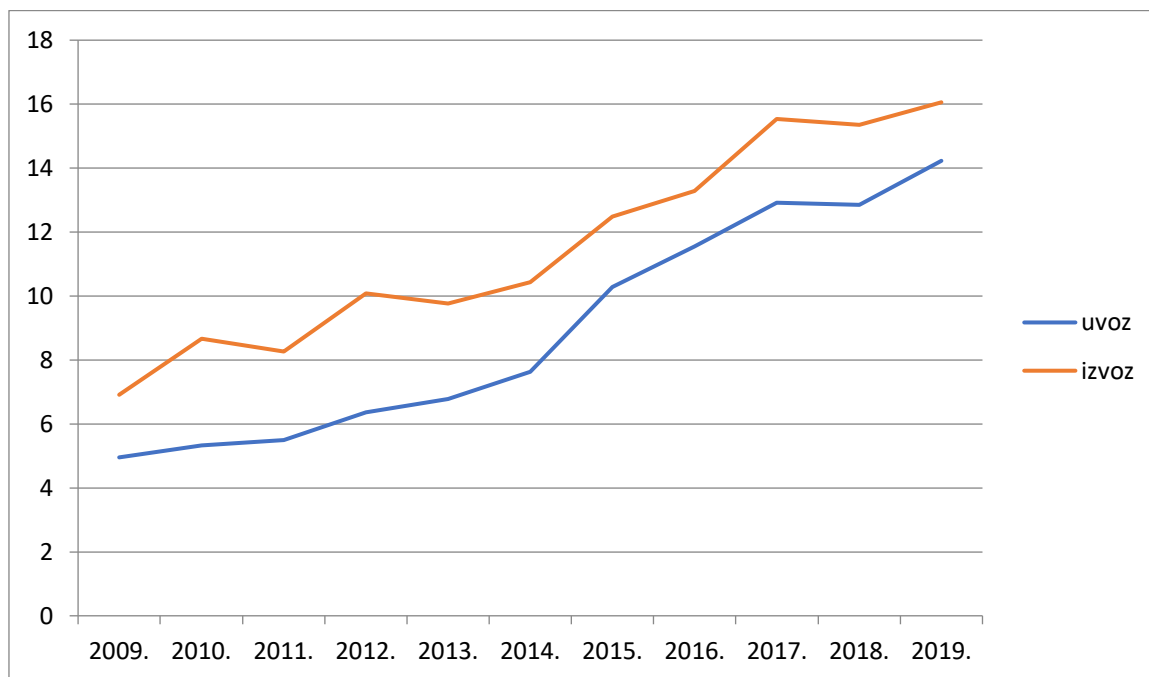
Grafikon 9. Uvoz i izvoz usluga istraživanja i razvoja Irske od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, https://www.trademap.org/Service_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c372%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c1%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1

Uvoz usluga istraživanja i razvoja uz konstantne oscilacije ima daleko veće vrijednosti nego izvoz, sve do 2017. godine. Poslije toga ga prati jako brzi rast koji traje 2 godine, do 2019. S druge strane, izvoz je kroz cijelo promatrano razdoblje bez većih odstupanja u svojim vrijednostima, osim između 2016. i 2017. godine kad bilježi značajniji rast u odnosu na druge godine.

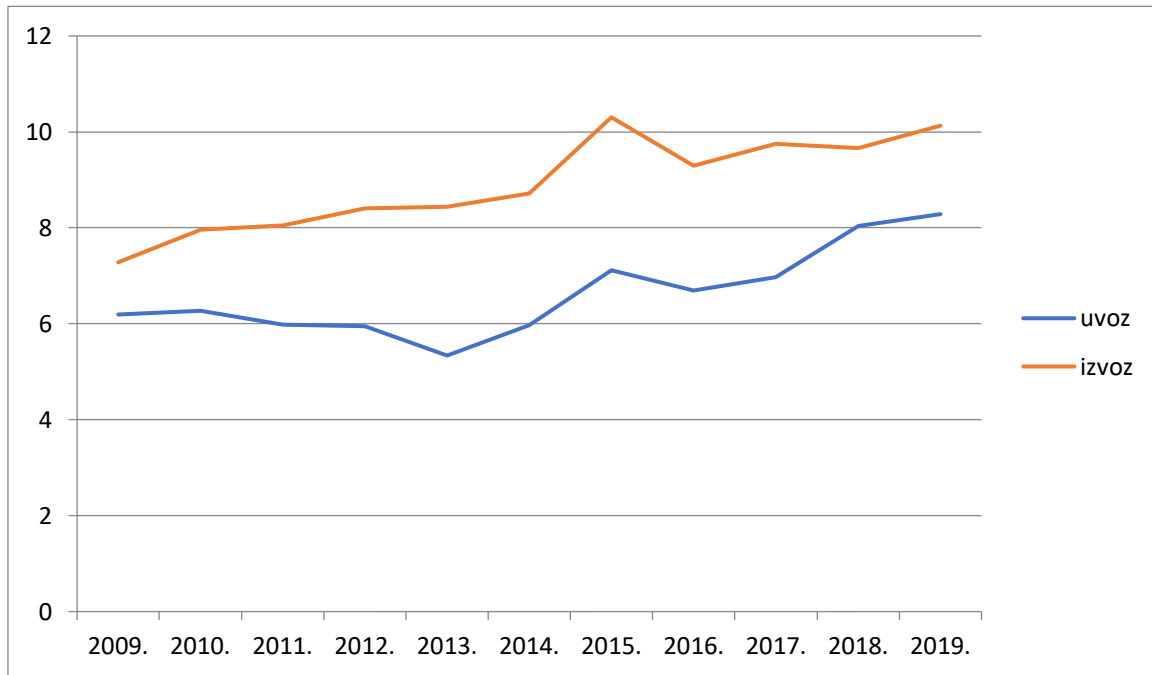
Grafikon 10. Uvoz i izvoz financijskih usluga Irske od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, https://www.trademap.org/Service_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c372%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c1%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1

Financijske usluge se za razliku od drugih analiziranih vrsta usluga kreću gotovo jednako s puno većim vrijednostima kad se govori i o uvozu i o izvozu. Tako uvoz od 2009. godine prati stalan rast do 2019., dok izvoz bilježi oscilacije kroz gotovo svaku iskazanu godinu.

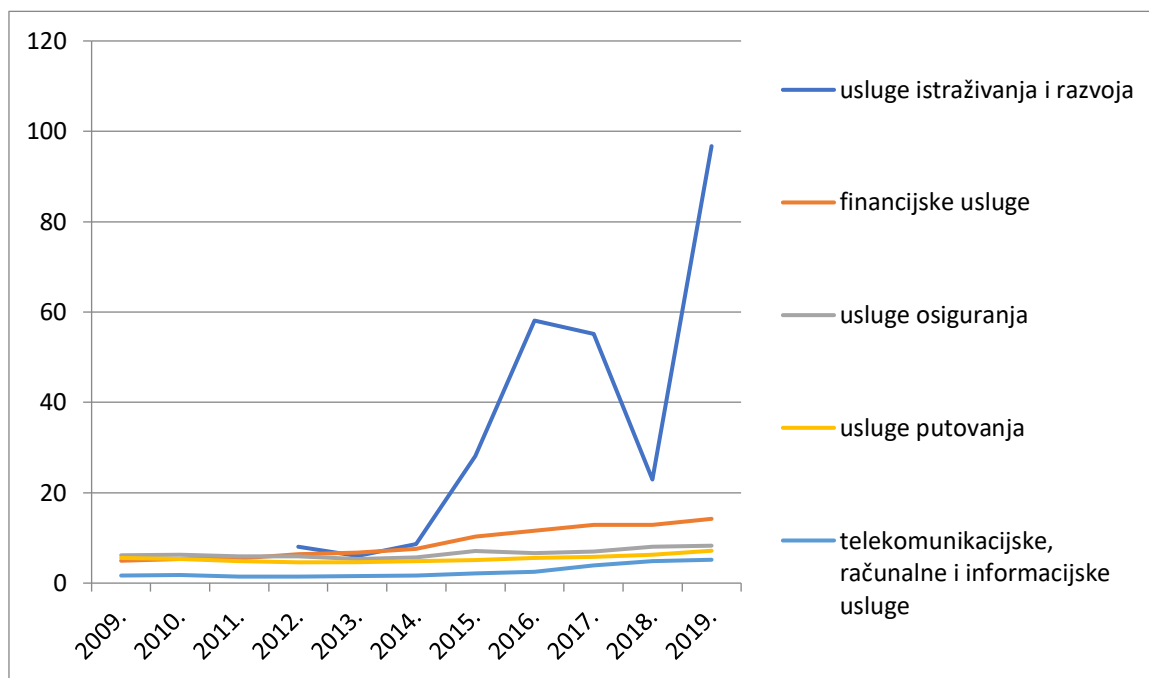
Grafikon 11. Uvoz i izvoz usluga osiguranja Irske od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, https://www.trademap.org/Service_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c372%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c1%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1

Analizirajući uvoz i izvoz usluga osiguranja Irske, možemo primijetiti kako oboje imaju oscilacija iz godine u godinu zahvaljujući rastu i padovima, odnosno imaju slične vrijednosti i izvoza i uvoza, ali ipak izvoz prednjači kroz većinu promatranog razdoblja.

Grafikon 12. Uvoz Irske po vrstama usluga od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, https://www.trademap.org/Service_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c372%7c%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c1%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1

Prema statističkim podacima može se zaključiti kako uvozom usluga za istraživanje i razvoj Irska želi raditi na ulaganju u ovu industriju i tako povećati inozemna izravna ulaganja. Nasuprot istraživanju i razvoju, financijske usluge, usluge osiguranja, usluge putovanja i telekomunikacijske, računalne i informacijske usluge imaju slične putanje kretanja, odnosno puno manju vrijednost uvoza. Najveći rast uvoza bilježe financijske usluge, a najmanji rast usluge putovanja.

Najvažniji trgovinski partneri po kriteriju uvoza su SAD, Nizozemska, UK, Njemačka, Belgija, Švicarska itd.

Najvažniji trgovinski partneri po kriteriju izvoza su Engleska, SAD, Njemačka, zatim i Francuska, Italija, Nizozemska, Japan itd.

3.2. Analiza vanjske trgovine uslugama Kine

U poglavlju je prikazan izvoz i uvoz Kine za svaku vrstu usluga u desetogodišnjem razdoblju od 2009. do 2019. godine.

3.2.1. Analiza izvoza i uvoza usluga u 2009., 2014. i 2019. godini

Narodna Republika Kina je najnaseljenija svjetska država, što joj već godinama stvara problem prenapučenosti naroda uzrokovano gospodarskim rastom i velikim brojem migracija stanovništva u gradove. Također, Kina se susreće s preopterećenjem određenih proizvodnih grana i zagađenjem zraka i okoliša.

U posljednjih tridesetak godina Kina se gospodarski ubrzano razvijala i postala drugo gospodarstvo u svijetu po gospodarskom rastu. «Kina polako prestaje biti jefitno mjesto za proizvodnju te se već pojedine vrste radno intenzivnih proizvodnih industrija sele u susjedne gospodarski slabije razvijene države (Bangladeš, Vijetnam, Indonezija i dr.)» Također, za veliki gospodarski rast mogu zahvaliti razvoju prerađivačke industrije i snažnom poticanju izvoza.

Posljedice industrijalizacije u Kini, moderan način života, rast gospodarstva, visoko obrazovanje srednjeg sloja društva omogućilo im je veliku kupovnu moć te odlično korištenje modernim tehnologijama. «Gospodarski i tržišni potencijali Kine su veliki te se nakon prvobitne akumulacije i rasta potrošači sve više okreću visokokvalitetnim i ekološki proizvedenim proizvodima.»

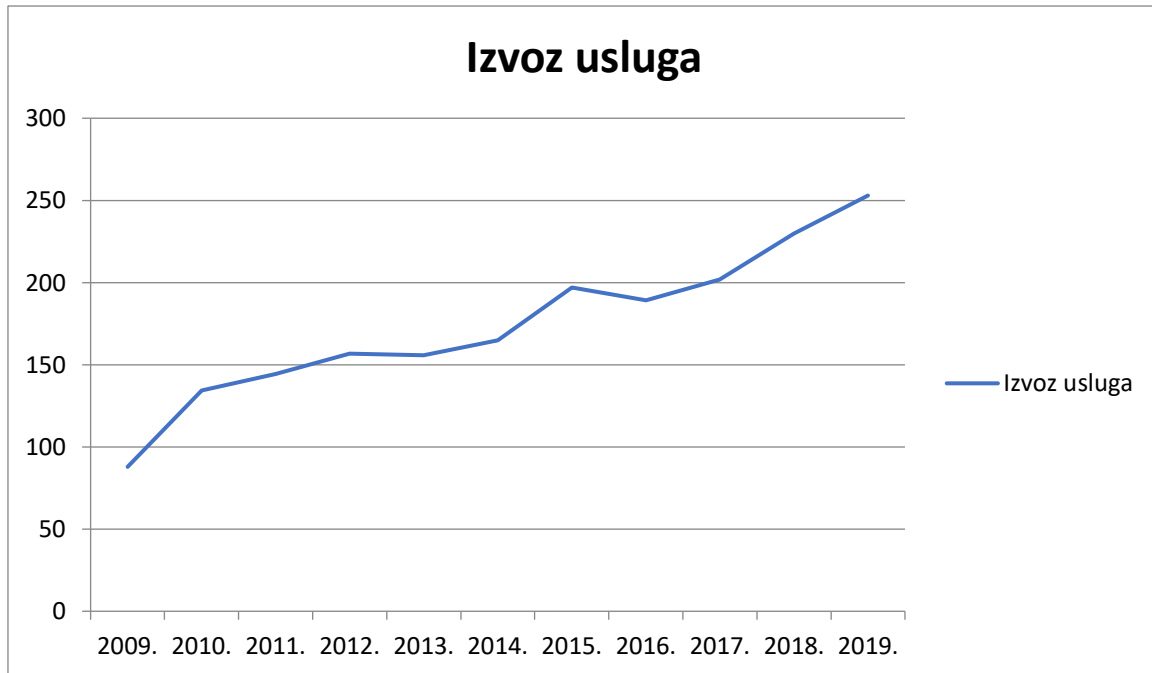
BDP 2019. godine je iznosio 14 342,90 milijardi američkih dolara, a BDP per capita 8 254,30 američkih dolara. Stopa inflacije je bila 2,90%, 0,82% više u odnosu na 2018. godinu. Nezaposlenost 2019. godine je iznosila 3,62%.²²

Radi se o državi koja želi biti u koraku s najnovijim suvremenim trendovima kao jedan od glavnih svjetskih proizvođača tehnoloških napredaka i inovacija, stoga stalno ulaganje u sektore koji se svakodnevno moderniziraju ih čini velikim izvoznikom usluga diljem svijeta.²³

²² Statista, <https://www.statista.com/> (22.09.2020.)

²³ Vodič za poslovanje na kineskom tržištu, Hrvatska Gospodarska Komora, <https://www.hgk.hr/documents/vodic-za-izvoz-i-poslovanje-na-trzistu-nr-kine5f1839728f8ab.pdf> (pristupljeno 20.09.2020.)

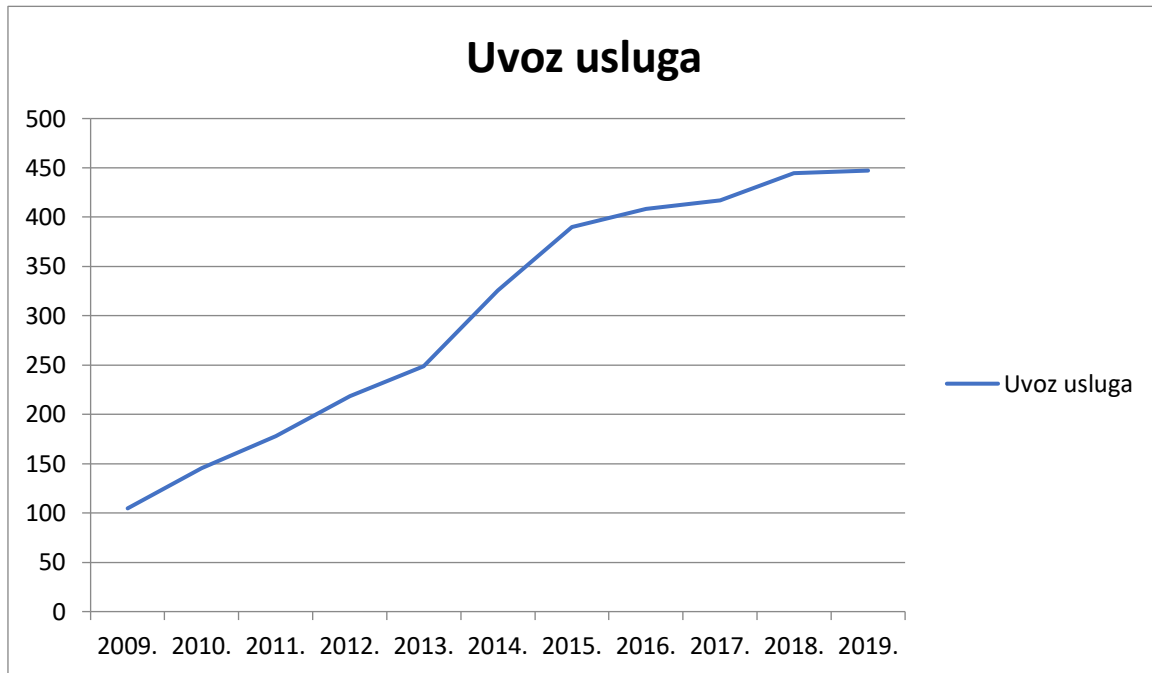
Grafikon 13. Ukupan izvoz usluga Kine od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international development*, https://www.trademap.org/Service_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c156%7c%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c2%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1

Izvoz usluga bilježi stalan rast od 2009. do 2019. godine, osim nakon 2015. godine kad pada na prijelazu u 2016. godinu. Najmanji zabilježeni izvoz usluga je 2009. godine od 87,88 milijardi eura, a najveći 2019. godine od 252,96 milijarde eura.

Grafikon 14. Ukupan uvoz usluga Kine od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, https://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c1%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1

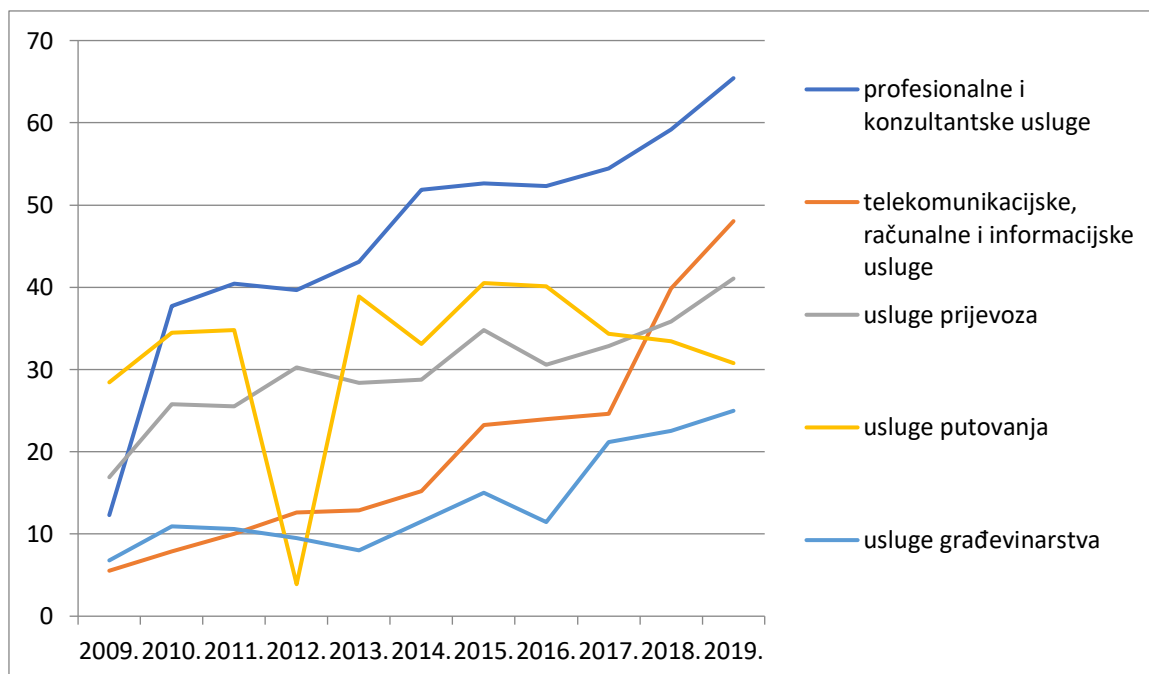
Kina svoju vrijednost uvoza usluga diže od 2009. godine sve do 2019. godine, kad vrijednost tog uvoza zapravo dostiže vrhunac od sva tri promatrana razdoblja, s vrijednošću od 447,23 milijarde eura. To je tri puta veće od uvoza 2009. godine kad je trajala svjetska financijska kriza.

Najveći uvoznici kineskih usluga su Sjedinjene Američke Države, Japan, Ujedinjeno Kraljevstvo, itd.²⁴

²⁴ Trade Map, <https://www.trademap.org/> (pristupljeno 12.09.2020.)

3.2.2. Uvoz i izvoz Kine po vrstama usluga od 2009. do 2019. godine

Grafikon 15. Izvoz po vrstama usluga od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

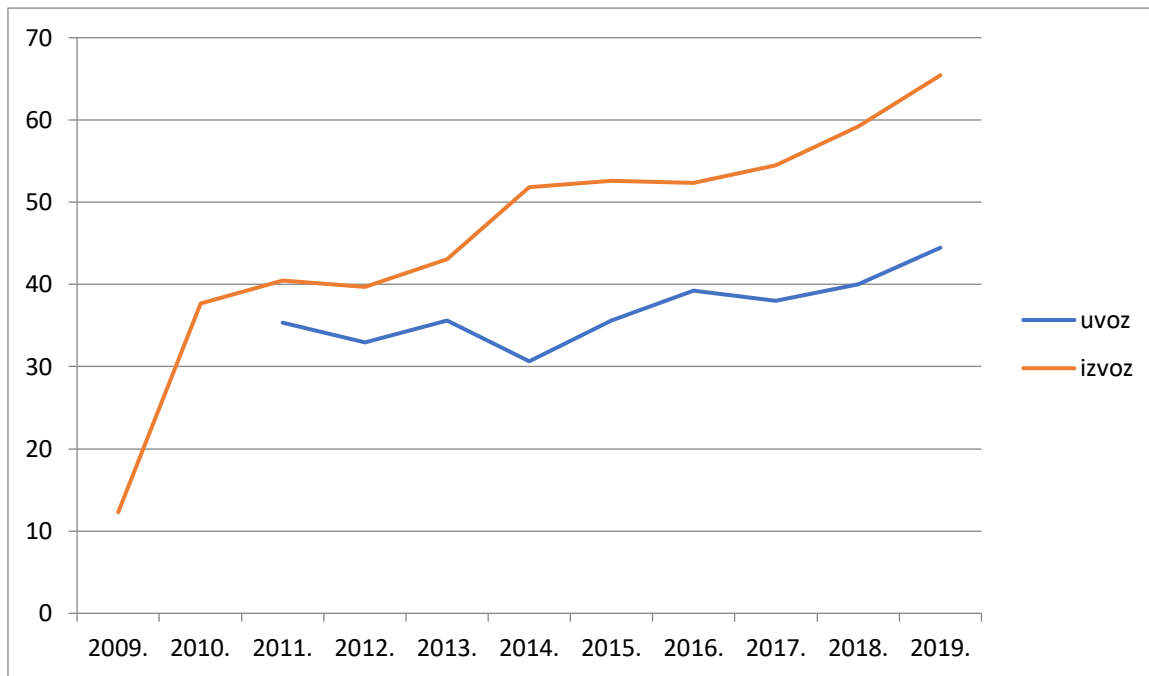
Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, https://www.trademap.org/Service_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c156%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c2%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1

Prema statistici izvoza usluga Kine, može se uočiti kako najveći skok vrijednosti od njih poprimaju profesionalne i konzultantske usluge. Svaka usluga kroz promatrano razdoblje oscilira u svojim izvoznim vrijednostima.

Izvoz usluga, prema podacima s Eurostata, 2019. godine iznosio je 252,9 milijardi eura, te se tako Kina našla na visokom četvrtom mjestu u svjetskom poretku po izvozu usluga.²⁵

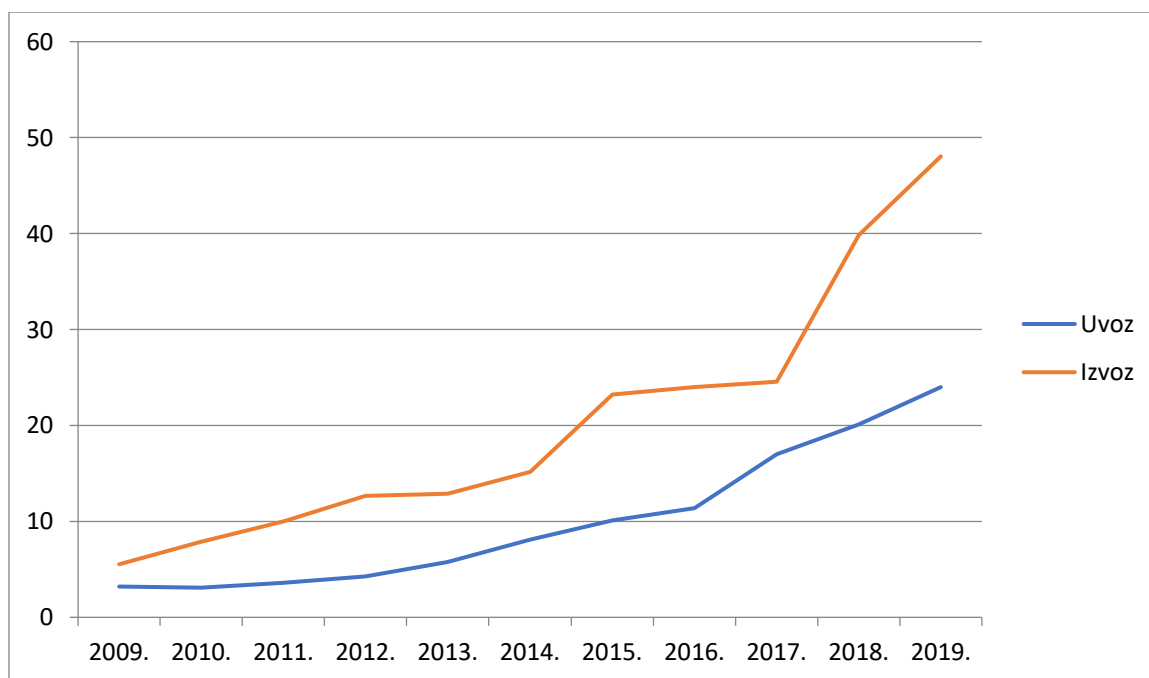
²⁵ Eurostat, <https://ec.europa.eu/eurostat/> (pristupljeno 03.09.2020.)

Grafikon 16. Izvoz i uvoz profesionalnih i konzultantskih usluga Kine od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, https://www.trademap.org/Service_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c156%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c2%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1

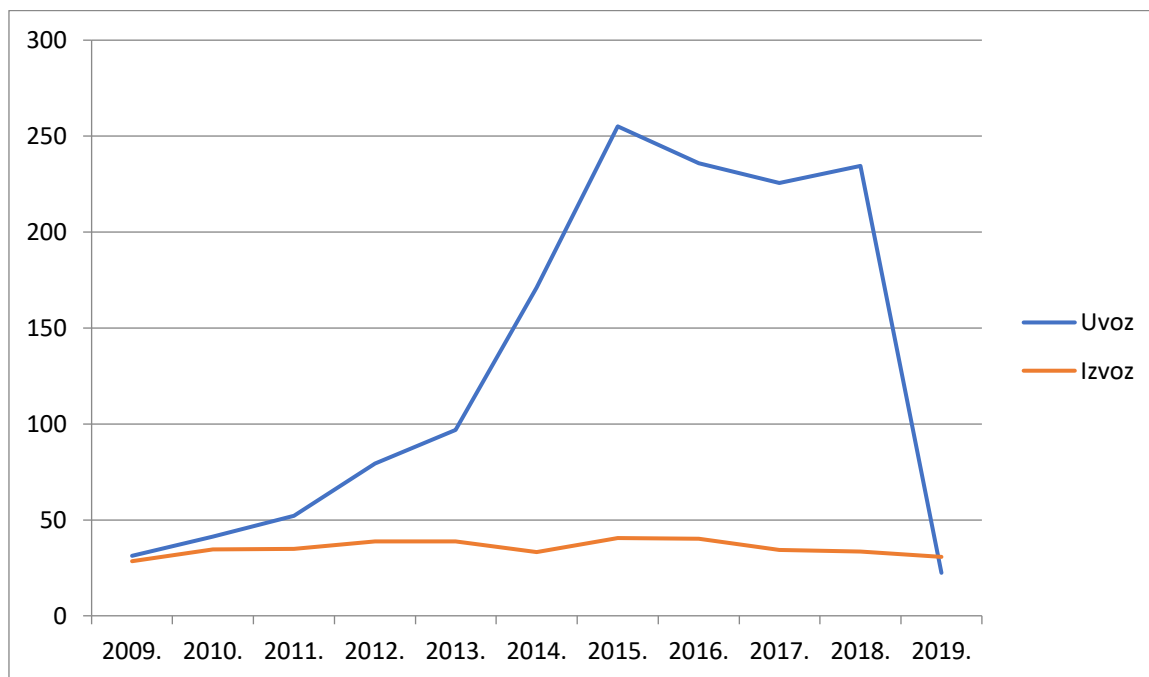
Grafikon 17. Izvoz i uvoz telekomunikacijskih, računalnih i informacijskih usluga Kine od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, https://www.trademap.org/Service_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c156%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c2%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1

Izvoz od 2009. godine bilježi konstantan rast sve do 2012., a zatim opet počinje ubrzano rasti nakon 2016. godine do 2019. godine, kad poprima najveću vrijednost, 48,04 milijarde eura. Uvoz ima sličnu putanju kao izvoz, ali uz puno manje padova. Također najveću vrijednost ima u 2019. godini od 23,99 milijarde eura.

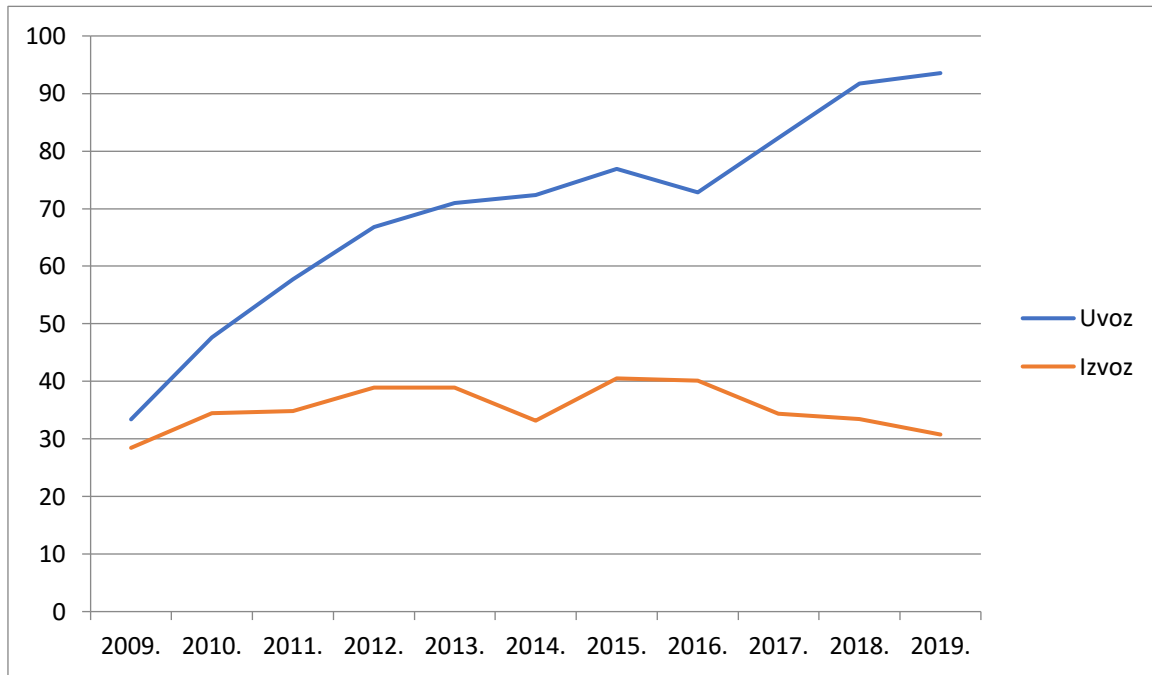
Grafikon 18. Izvoz i uvoz usluga prijevoza Kine od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, https://www.trademap.org/Service_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c156%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c2%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1

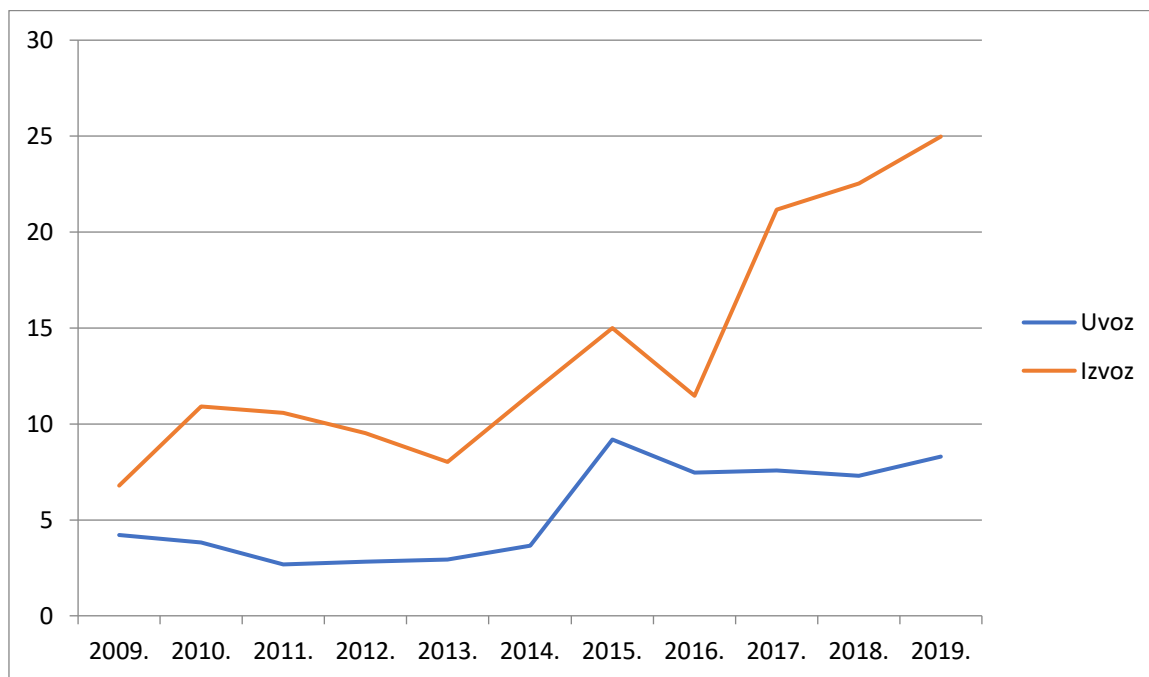
Uvoz usluga prijevoza Kine počinje naglo rasti nakon 2013. godine i jenjavanja Svjetske gospodarske krize te traje pune tri godine, nakon čega lagano pada u sljedeće dvije godine. Vrhunac vrijednosti uvoza 2015. godine iznosi 255,07 milijardi eura što je nekoliko puta manje od onog na početku promatranog razdoblja, 2009. godine. Izvoz ne prijelazi 40 milijardi eura kroz cijelo razdoblje od deset godina i time ima puno manju vrijednost nego uvoz.

Grafikon 19. Izvoz i uvoz usluga putovanja Kine od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

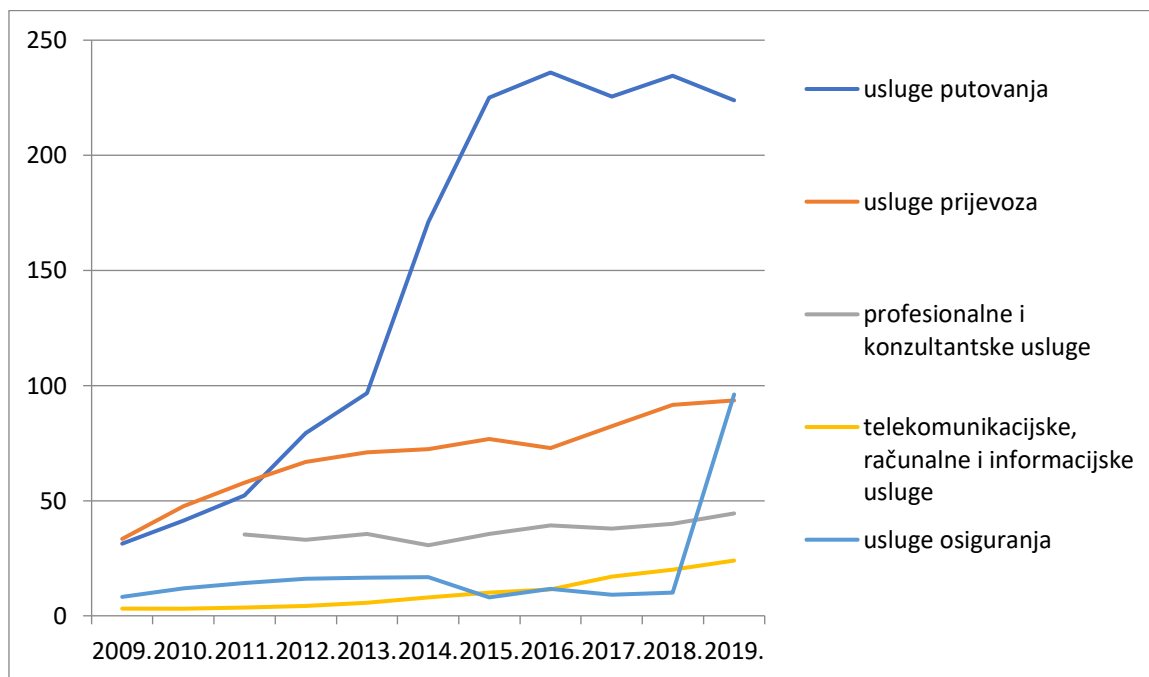
Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, https://www.trademap.org/Service_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c156%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c2%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1

Grafikon 20. Izvoz i uvoz usluga građevinarstva Kine od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, https://www.trademap.org/Service_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c156%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c2%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1

Grafikon 21. Uvoz Kine po vrstama usluga od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, https://www.trademap.org/Service_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c156%7c%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c1%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1

Prema statistici uvoza usluga, usluge putovanja vidno odskaču od 2009. godine do 2019. godine. Vrijednost iz 2019. je 7 puta veći od 2009. godine, dok ostale najzastupljenije uvozne usluge zaostaju za uslugom putovanja. Usluga prijevoza bilježi znatan skok od 2009. godine sve do 2019. te tako prednjači u odnosu na ostale usluge koje Kina uvozi, a njihove vrijednosti se kreću od 8,1 milijardi eura (osiguranje 2009. godine) do 44,4 milijarde eura (profesionalne i konzultantske usluge 2019. godine).

Telekomunikacijske, računalne i informacijske usluge značajniju vrijednost uvoza usluga postižu nakon 2014. godine.

Tablica 3. Najznačajnije usluge prijevoza Kine od 2009. do 2019. godine

Vrsta prijevoza	Izvoz 2009. godine u mlrd eurima	Izvoz 2019. godine u mlrd eurima
pomorski prijevoz	25,9	59,5
zračni prijevoz	5,0	27,2

Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, https://www.trademap.org/Service_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c156%7c%7c%7c%7c%7c%7cS03%7c2%7c3%7c1%7c1%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1

3.3. Analiza vanjske trgovine uslugama Hrvatske

U ovom poglavlju analiziran je izvoz i uvoz usluga u određenom vremenskom razdoblju te uvoz i izvoz najzastupljenijih usluga Hrvatske.

Republika Hrvatska je danas neovisna demokratska država i članica mnogih značajnijih međunarodnih organizacija (Europska Unija, NATO, Međunarodni Monetarni Fond, itd.) što joj olakšava budući gospodarski rast.

Hrvatskom gospodarstvu je već godinama najvažniji oslonac turizam. Tijekom turističkog razdoblja ostvareno je više od 20,5 milijuna turističkih dolazaka i 108 milijuna noćenja u 2019. godini.²⁶ Problem u turizmu čini nedostatak radne snage, radi čega se razmišljalo o povećanju kvota za strane radnike, ali tek nakon što se iscrpe sve mogućnosti zapošljavanja domaće populacije.

BDP 2019. godine je iznosio 400,102 milijuna kuna, a BDP per capita 13,270 eura.²⁷

Stopa inflacije u 2019. godini iznosila je 0,77%, te se zabilježio pad od 0,73% u odnosu na 2018. godinu.

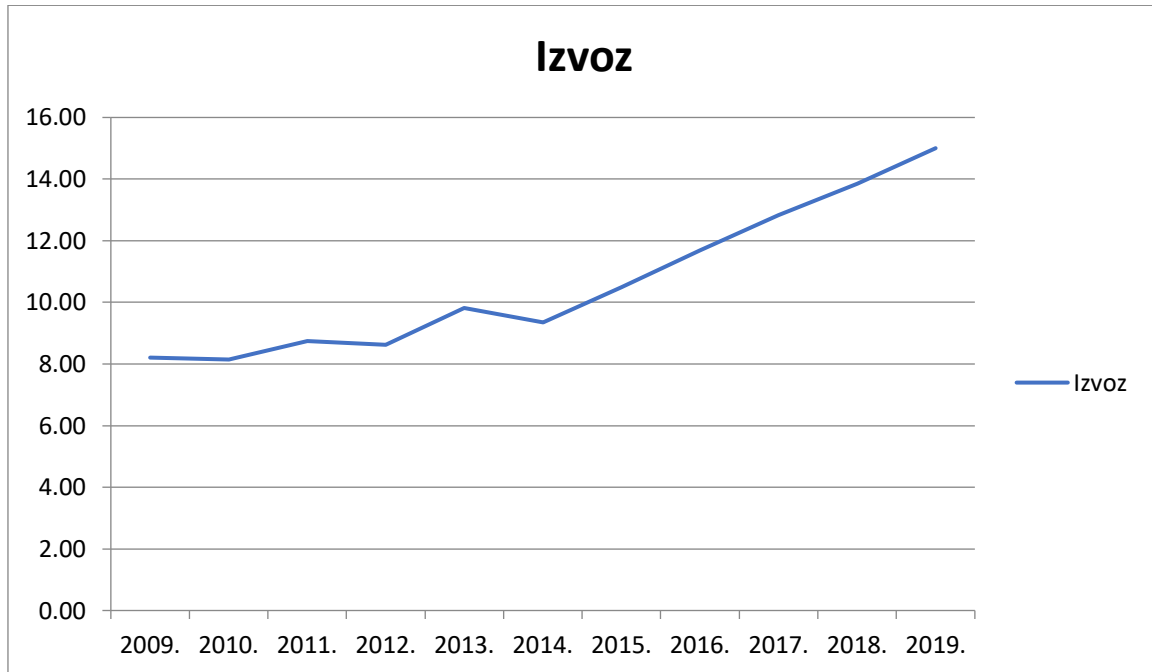
Što se tiče stope nezaposlenosti, ona je 2019. bila 6,94%.

²⁶ Hrportfolio.hr, <https://hrportfolio.hr/vijesti/ekonomija/hrvatska-2019-rast-rejtinga-i-bdp-a-kriza-brodogradilista-59233> (pristupljeno 20.09.2020.)

²⁷ Glavni makroekonomski indikatori, Hrvatska narodna banka, <https://www.hnb.hr/statistika/glavni-makroekonomski-indikatori> (pristupljeno 23.09.2020.)

3.3.1. Analiza izvoza i uvoza usluga Hrvatske od 2009. do 2019. godine

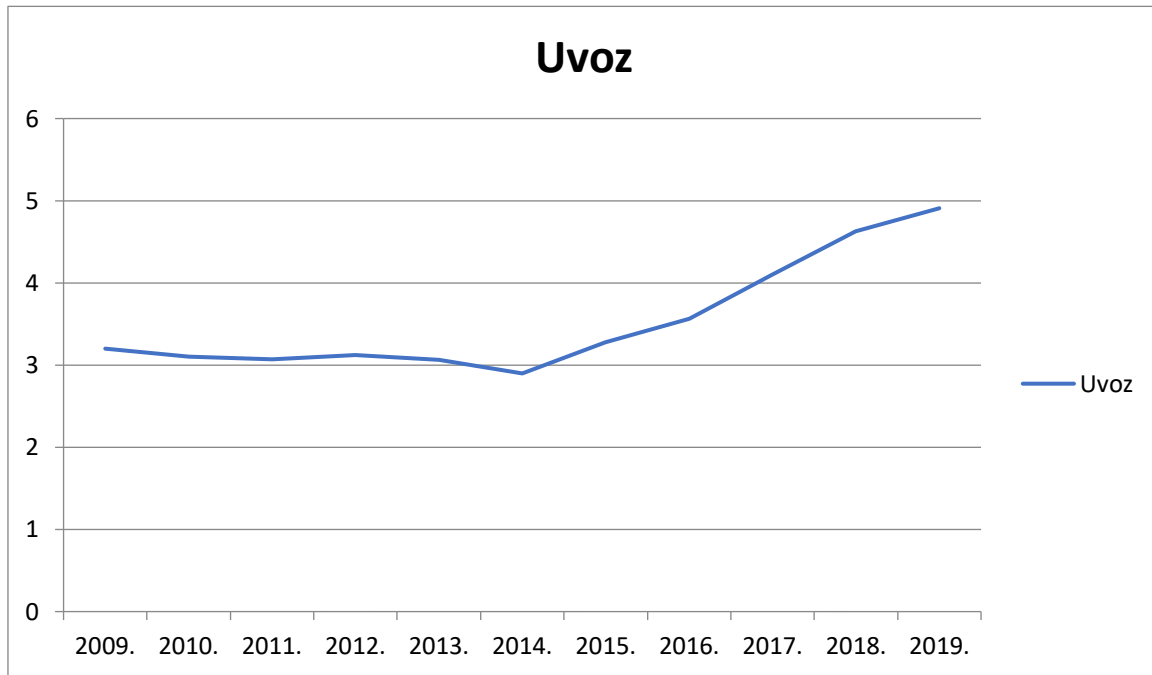
Grafikon 22. Ukupan izvoz usluga Hrvatske od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, https://www.trademap.org/Service_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c191%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c2%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1

Ukupan izvoz u promatranom razdoblju 2009. godine iznosi 8,4 milijarde eura, a 2019. godine 15 milijardi eura. 2019. godine je izvoz skoro dva puta veći od prethodnog razdoblja. Razlog tome su orijentiranost države na prihode od turizma.

Grafikon 23. Ukupan uvoz usluga Hrvatske od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

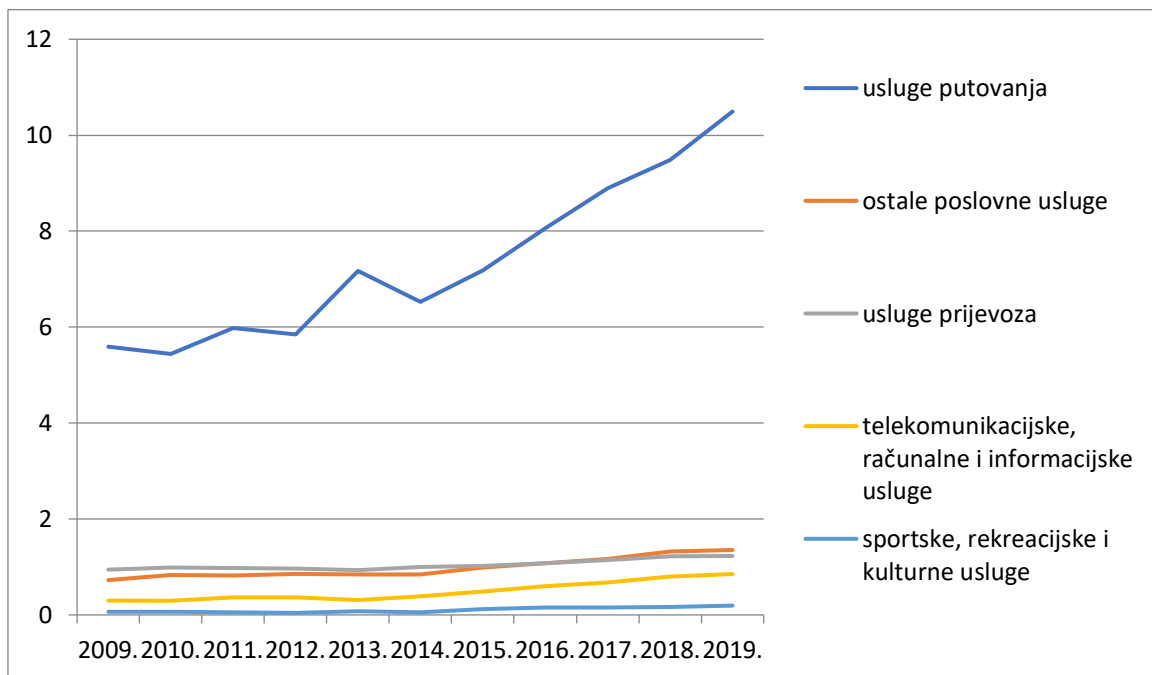
Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international development*, https://www.trademap.org/Service_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c191%7c%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c1%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1

Prema prikazu možemo uočiti kako je uvoz usluga od 2009. do 2013. godine jako sličan u vrijednostima, tj. kreće se oko 3 milijarde eura. Zatim u 2015. počinje rast i nastavlja se sve do 2019. godini, kad je najveća vrijednost uvoza usluga, 4,9 milijardi eura. Razlog tome je svjetska financijska kriza i dužnička kriza.

3.3.2. Ukupan izvoz i uvoz Hrvatske po vrstama usluga od 2009. do 2019. godine u tisućama eura

U poglavlju je prikazan izvoz i uvoz Hrvatske za svaku vrstu usluga u desetogodišnjem razdoblju od 2009. do 2019. godine.

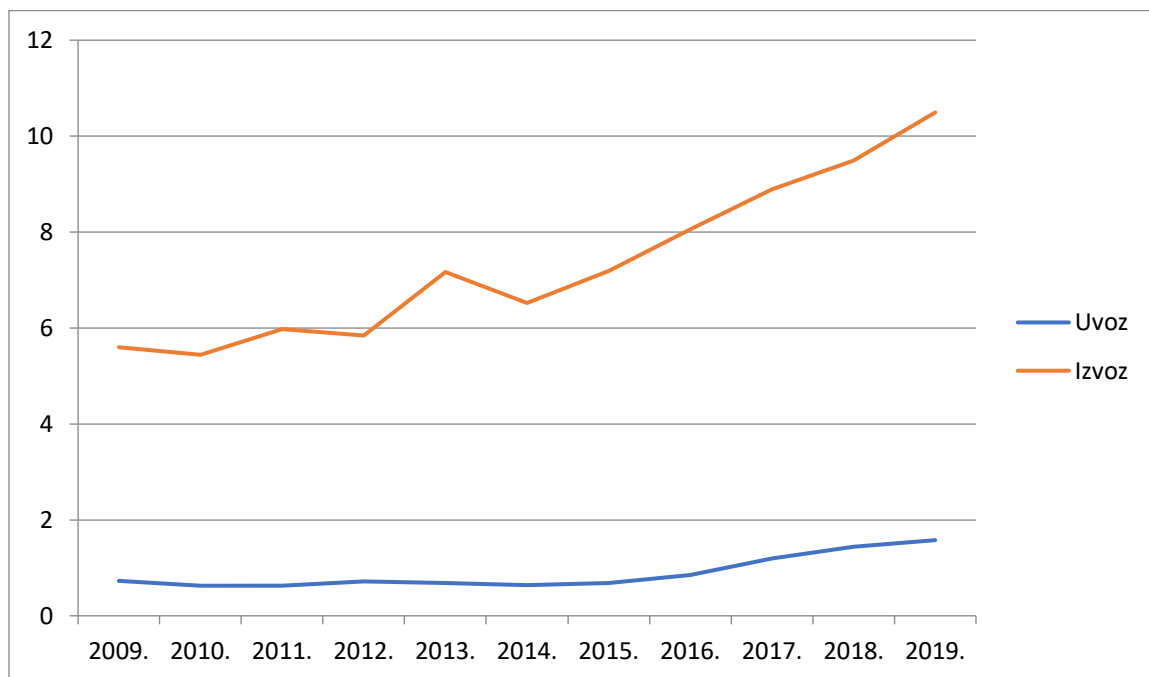
Grafikon 24. Izvoz Hrvatske po vrstama uslugama od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international development*, [https://www.trademap.org/Service_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c191%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c2%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1](https://www.trademap.org/Service_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c191%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c2%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1)

Iz grafikona možemo pročitati da su usluge putovanja dominantne u izvozu usluga Hrvatske od 2009. do 2019. godine. Naime, bilježe 10 puta veće vrijednosti od ostalih najzastupljenijih usluga u izvozu, zahvaljujući prihodima od posjetitelja i turizma.

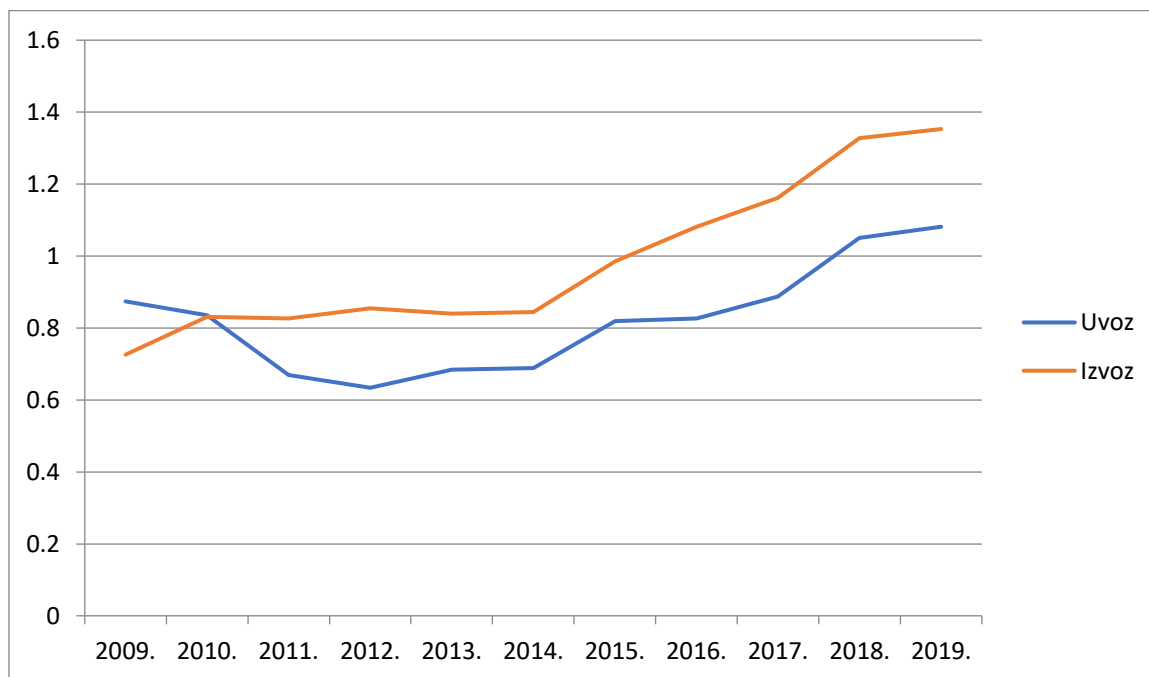
Grafikon 25. Izvoz i uvoz usluga putovanja Hrvatske od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international development*, https://www.trademap.org/Service_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c191%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c2%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1

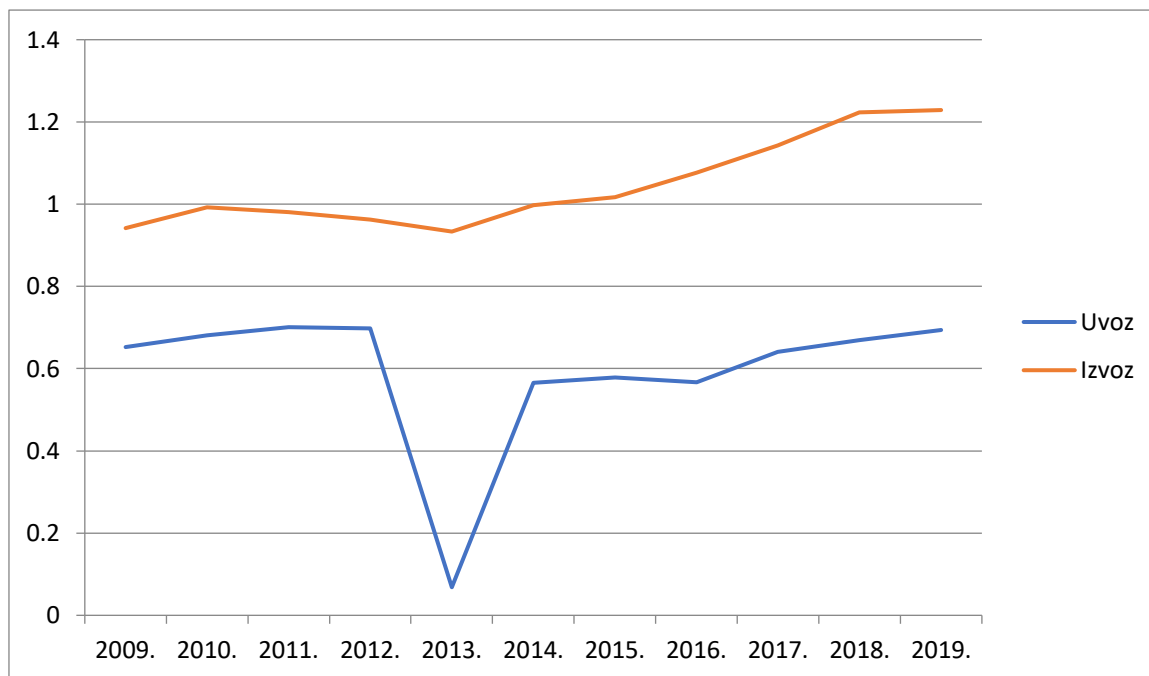
Izvoz usluga putovanja je od uvoza veći 3 puta u 2009. godini, dok s godinama izvoz počinje rasti, uz povremene padove, ali nakon 2013. godine uzastopno raste sve do 2019. godine. Dok s uvozom to nije slučaj, većinu godina stagnira i bilježi lagani porast nakon 2015. godine sve do 2019.

Grafikon 26. Izvoz i uvoz poslovnih usluga Hrvatske od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

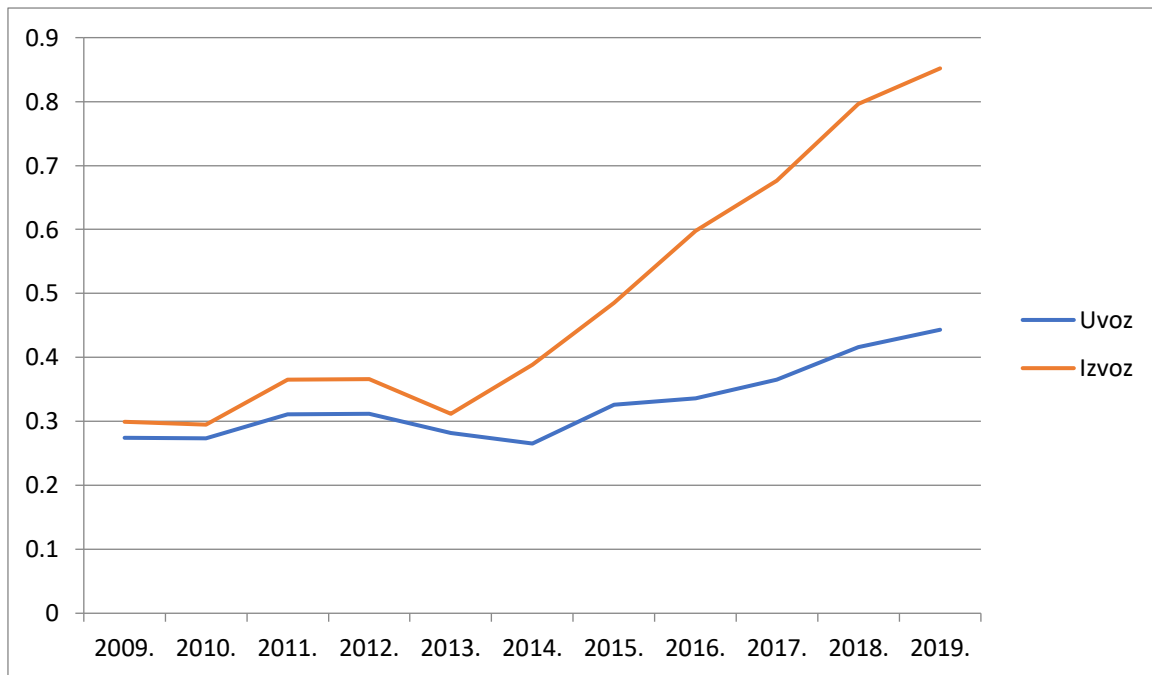
Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international development*, [https://www.trademap.org/Service_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c191%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c2%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1](https://www.trademap.org/Service_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c191%7c%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c2%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1)

Grafikon 27. Izvoz i uvoz usluga prijevoza Hrvatske od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

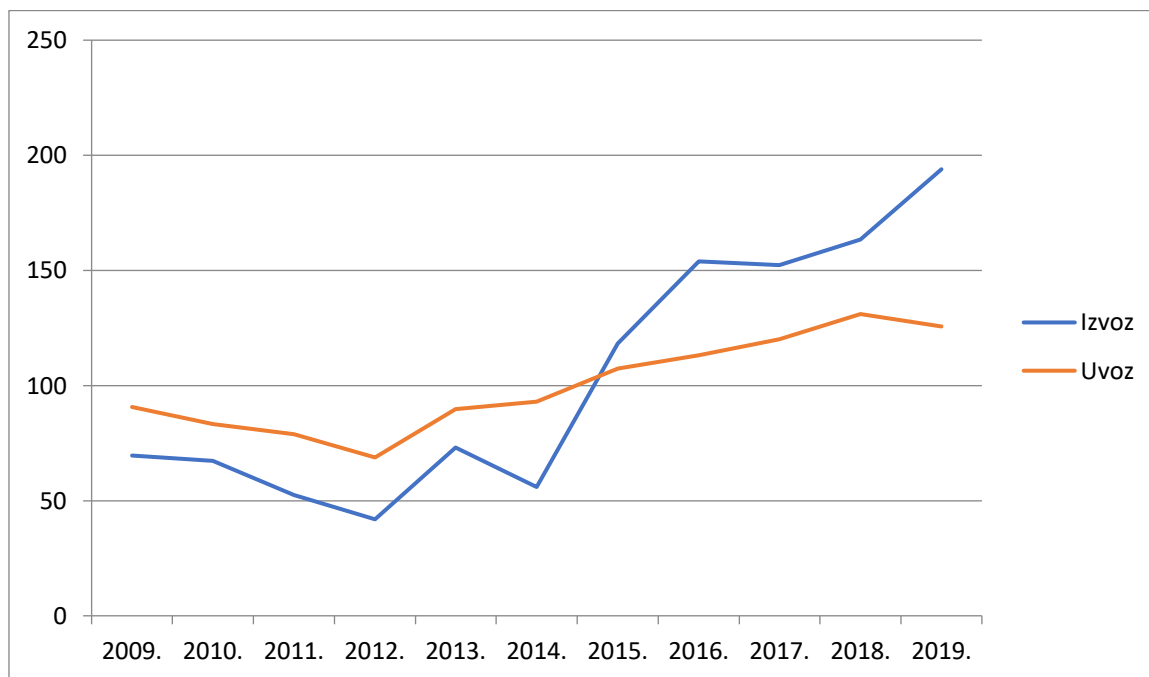
Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, https://www.trademap.org/Service_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c191%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c2%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1

Grafikon 28. Izvoz i uvoz telekomunikacijskih, računalnih i informacijskih usluga Hrvatske od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

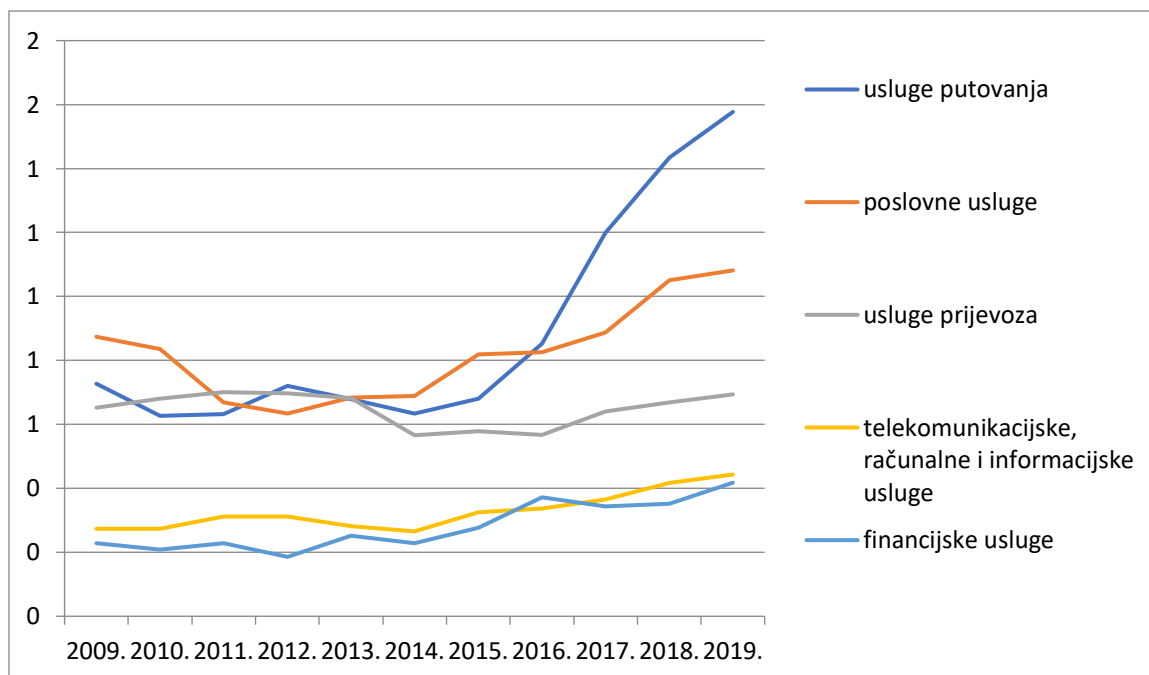
Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, https://www.trademap.org/Service_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c191%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c2%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1

Grafikon 29. Izvoz i uvoz sportskih, rekreacijskih i kulturnih usluga Hrvatske od 2009. do 2019. godine u milijunima eura

Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, https://www.trademap.org/Service_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c191%7c%7c%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c2%7c2%7c1%7c5%7c1%7c1%7c1

Grafikon 30. Uvoz Hrvatske po vrstama usluga od 2009. do 2019. godine u milijardama eura

Izvor: izrada autora prema *Trade statistics for international business development*, https://www.trademap.org/Country_SelServiceCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c191%7c%7c%7c%7c%7cS00%7c1%7c3%7c1%7c1%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1

Promatrajući određeno vremensko razdoblje, može se zaključiti kako usluge prijevoza, telekomunikacijske, računalne i informacijske usluge te financijske usluge bilježe stalnu tendenciju rasta po godinama, dok usluge putovanja i ostale poslovne usluge u 2014. imaju pad vrijednosti u odnosu na 2009. godinu, ali opet počinju rasti nakon 2014. godine s izrazito velikim skokom od 2014. do 2019.

Glavni trgovinski partneri po kriteriju uvoza su: Slovenija, Njemačka, Austrija, UK, SAD, Irska, itd.²⁸

²⁸ Eurostat, <https://ec.europa.eu/eurostat/> (pristupljeno 03.09.2020.)

4. Zaključak

U završnom radu objašnjena je značajnost usluga u vanjskotrgovinskoj razmjeni Irske, Kine i Hrvatske. Na početku se nalazi teorijski pojmovi usluga, odnosno više definicija usluga. Osnove dvije skupine klasifikacije usluga su klasifikacija usluga prema WTO-u i klasifikacija usluga prema odnosu pružatelja s korisnikom. Usluge imaju svoja obilježja, a to su neopipljivost, nedjeljivost, promjenjivost, prolaznost i odsutnost vlasništva. Dva osnovna i najpoznatija sporazuma o trgovini uslugama su GATS i TiSA. Promatrajući uvoz i izvoz usluga na globalnoj razini od 2009. do 2019. godine, oba pokazatelja imaju najveću vrijednost u 2019. godini. Vrijednost izvoza je 5,44 bilijuna eura, a uvoza 5,13 bilijuna eura. Zatim se iz grafikona koji prikazuju uvoz i izvoz usluga navedenih zemalja može zaključiti koje usluge najviše i najmanje izvoze, odnosno uvoze. Irska se ističe u izvozu telekomunikacijskih, računalnih i informacijskih usluga, Kina u profesionalnim i konzultantskim uslugama, a Hrvatska u uslugama putovanja.

Daljnji razvoj tehnologija dovest će do rasta vanjske trgovine uslugama među zemljama, osobito u Irskoj, Kini i Hrvatskoj. Na razvoj usluga mogu također utjecati i oscilacije cijena na tržištu, konkurencija ponude, poljuljana gospodarstva zemalja, sigurno, odnosno nesigurno okruženje, razne epidemije, djelovanje čovječanstva.

Literatura

Knjige:

1. Aćimović, M., *Svjetsko gospodarstvo i međunarodna trgovina*, Opatija, Hotelijerski fakultet Opatija, 1995.
2. Babić, A. i Babić, M., *Međunarodna ekonomija*, sedmo dopunjeno i izmijenjeno izdanje, Zagreb, Sigma savjetovanja d.o.o., 2008.
3. Grgić, M. i Bilas, V., *Međunarodna ekonomija*, Zagreb, Lares plus d.o.o., 2008.
4. Kersan – Škabić, I., *Suvremeni trendovi u međunarodnoj ekonomiji*, Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet ekonomije i turizma «Dr. Mijo Mirković», 2017.
5. Kotler, P., Armstrong, G., Saunders, J., Wong, V., *Osnove marketinga*, Zagreb, Mate i ZŠEM, 2006.
6. Ozretić – Došen, Đ., *Osnove marketinga usluga*, Zagreb, Mikrorad, 2010.

Internet:

1. American Marketing Association, <https://www.ama.org/> (pristupljeno 12.09.2020.)
2. DG Trade Statistical Guide, Kolovoz 2020., http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/may/tradoc_151348.pdf (pristupljeno 03.09.2020.)
3. Eurostat, Trade in Services Agreement, 2020., <https://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/tisa/> (pristupljeno 24.07.2020.)
4. Glavni makroekonomski indikatori, Hrvatska narodna banka, <https://www.hnb.hr/statistika/glavni-makroekonomski-indikatori> (pristupljeno 23.09.2020.)

5. Hrportfolio.hr, 2020., <https://hrportfolio.hr/> (pristupljeno 19.09.2020.).
6. Hrvatska enciklopedija, 2020,
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=27857> (pristupljeno 26.08.2020.)
7. Hrvatska enciklopedija, 2020.,
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=63873> (pristupljeno 22.07.2020.)
8. Highlists of world trade in 2019, World Trade Statistical Review 2020,
https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2020_e/wts2020chapter02_e.pdf
(pristupljeno 07.09.2020.)
9. International Monetary Fund, <https://www.imf.org/external/index.htm> (pristupljeno 12.09.2020.)
10. NN 80/11, Zakon o uslugama, 2020., www.zakon.hr (pristupljeno 24.07.2020.)
11. Trade map, <https://www.trademap.org/> (pristupljeno 07.09.2020.)
12. Vodič za poslovanje na kineskom tržištu, Srpanj 2020.,
<https://www.hgk.hr/documents/vodic-za-izvoz-i-poslovanje-na-trzistu-nr-kine5f1839728f8ab.pdf> (pristupljeno 20.09.2020.)

Sažetak

Svrha rada je prikazati značaj usluga u vanjskotrgovinskoj razmjeni, te analizirati njihov uvoz i izvoz kod odabranih zemalja.

Prikazani su pojam, obilježja i klasifikacija usluga te dva sporazuma o trgovini uslugama, Sporazum o trgovini uslugama i Opći sporazum o trgovini uslugama. Prikazan je značaj izvoza i uvoza usluga na globalnoj razini kroz statističke podatke od 2009. do 2019. Nakon toga su analizirani uvoz i izvoz usluga u Irskoj, Kini i Hrvatskoj od 2009. do 2019. godine pomoću statističkih podataka u grafikonima i tablicama. Navedeni su najznačajniji trgovinski partneri svake zemlje.

Zaključeno je da budući razvitak i napredak trgovine uslugama uvelike ovisi o odnosima među državama kao i napredovanju tehnologije i inovacija. Tržište također postavlja uvjete koje je svaka zemlja dužna zadovoljiti ukoliko želi opstati i nastaviti pružati usluge.

Ključne riječi: usluga, vanjska trgovina, uvoz, izvoz

Summary

The aim of this work is to show the importance of services in foreign trade and to analyze the import and export in selected countries.

There are presented the concept, characteristics and classification of services, two agreements on trade in services, the Agreement on trade in services and the General Agreement on trade in services. The importance of exports and imports of services on the global level is presented through statistics from 2009 to 2019. After that, imports and export of services in Ireland, China and Croatia from 2009 to 2019 are analyzed using statistics in graphical data and tables. The most important trade partners of each country are also written.

The conclusion is that future development and progress of trade in services largely depends on relations between countries, as well as the advancement of technologies and innovations. The market also sets the conditions that each country has to meet if it wants to provide services and continue to provide.

Keywords: service, foreign trade, import, export

Popis grafikona i tablica

Popis grafikona:

Grafikon 1. Prikaz izvoza i uvoza usluga od 2009. do 2019. godine na globalnoj razini u bilijunima eura	14
Grafikon 2. Izvoz roba i usluga od 2009. do 2019. godine u bilijunima eura	17
Grafikon 3. Uvoz roba i usluga od 2009. do 2019. godine u bilijunima eura.....	18
Grafikon 4. Ukupan izvoz usluga Irske od 2009. do 2019. godine u milijardama eura	21
Grafikon 5. Ukupan uvoz usluga Irske od 2009. do 2019. godine u milijardama eura	22
Grafikon 6. Izvoz Irske po vrstama usluga od 2009. do 2019. godine u milijunima eura.....	23
Grafikon 7. Uvoz i izvoz telekomunikacijskih, računalnih i informacijskih usluga Irske od 2009. do 2019. godine u milijardama eura.....	24
Grafikon 8. Uvoz i izvoz profesionalnih i konzultantskih usluga Irske od 2009. do 2019. godine u milijunima eura.....	25
Grafikon 9. Uvoz i izvoz usluga istraživanja i razvoja Irske od 2009. do 2019. godine u milijunima eura	26
Grafikon 10. Uvoz i izvoz financijskih usluga Irske od 2009. do 2019. godine u milijunima eura	27
Grafikon 11. Uvoz i izvoz usluga osiguranja Irske od 2009. do 2019. godine u milijunima eura	28
Grafikon 12. Uvoz Irske po vrstama usluga od 2009. do 2019. godine u milijunima eura.....	29
Grafikon 13. Ukupan izvoz usluga Kine od 2009. do 2019. godine u milijunima eura	31
Grafikon 14. Ukupan uvoz usluga Kine od 2009. do 2019. godine u milijunima eura	32
Grafikon 15. Izvoz po vrstama usluga od 2009. do 2019. godine u milijunima eura..	33
Grafikon 16. Izvoz i uvoz profesionalnih i konzultantskih usluga Kine od 2009. do 2019. godine u milijunima eura.....	34

Grafikon 17. Izvoz i uvoz telekomunikacijskih, računalnih i informacijskih usluga Kine od 2009. do 2019. godine u milijunima eura	35
Grafikon 18. Izvoz i uvoz usluga prijevoza Kine od 2009. do 2019. godine u milijunima eura	36
Grafikon 19. Izvoz i uvoz usluga putovanja Kine od 2009. do 2019. godine u milijunima eura	37
Grafikon 20. Izvoz i uvoz usluga građevinarstva Kine od 2009. do 2019. godine u milijunima eura	38
Grafikon 21. Uvoz Kine po vrstama usluga od 2009. do 2019. godine u milijunima eura.....	39
Grafikon 22. Ukupan izvoz usluga Hrvatske od 2009. do 2019. godine u milijunima eura.....	41
Grafikon 23. Ukupan uvoz usluga Hrvatske od 2009. do 2019. godine u milijunima eura.....	42
Grafikon 24. Izvoz Hrvatske po vrstama uslugama od 2009. do 2019. godine u milijunima eura	43
Grafikon 25. Izvoz i uvoz usluga putovanja Hrvatske od 2009. do 2019. godine u milijunima eura	44
Grafikon 26. Izvoz i uvoz poslovnih usluga Hrvatske od 2009. do 2019. godine u milijunima eura	45
Grafikon 27. Izvoz i uvoz usluga prijevoza Hrvatske od 2009. do 2019. godine u milijunima eura	46
Grafikon 28. Izvoz i uvoz telekomunikacijskih, računalnih i informacijskih usluga Hrvatske od 2009. do 2019. godine u milijunima eura	47
Grafikon 29. Izvoz i uvoz sportskih, rekreacijskih i kulturnih usluga Hrvatske od 2009. do 2019. godine u milijunima eura.....	48
Grafikon 30. Uvoz Hrvatske po vrstama usluga od 2009. do 2019. godine u milijunima eura	49

Popis tablica:

Tablica 1. Ukupan uvoz najzastupljenijih usluga u svijetu.....	15
Tablica 2. Ukupan izvoz najzastupljenijih usluga u svijetu	16
Tablica 3. Najznačajnije usluge prijevoza Kine od 2009. do 2019. godine	40

